

Utredning om videre utforming av regionale forskningsfond

2. juni 2009

Innhold

1 Sammenheng	3
2 Innledning og bakgrunn	7
2.1 Formål med regionale forskningsfond.....	7
2.2 Bestilling og mandat.....	8
2.3 Om utredningsarbeidet	8
2.4 Inndeling i forskningsfondsregioner.....	9
2.5 Forskningsrådets utredning om regionale forskningsfond	9
2.5.1 Utredningsutvalgets vurdering	10
3 Valg av styringsmodell	11
3.1 Forskningsrådsmodellen.....	11
3.2 Organmodellen	12
3.3 Aksjeselskapsmodellen.....	12
3.4 Avtalemодellen.....	13
3.5 Utredningsutvalgets konklusjoner	13
4 Styring og administrasjon av de regionale forskningsfondene	15
4.1 Deltakerfylkenes ansvar og myndighet	15
4.2 Styret for regionale forskningsfond.....	16
4.2.1 Styrets ansvar og oppgaver.....	17
4.2.2 Styrets arbeidsform.....	18
4.2.3 Styrets sammensetning	19
4.2.4 Antall medlemmer i styret	19
4.2.5 Forskningsrådet innstiller styremedlemmer på vegne av staten.....	20
4.2.6 Prosess for styreoppnevning.....	20
4.2.7 Utredningsutvalgets konklusjoner	21
4.3 Sekretariat for regionale forskningfond.....	21
4.3.1 Sekretariatets ansvar og oppgaver	22
4.3.2 Sekretariatets sammensetning.....	22
4.3.3 Sekretariatets samarbeid med Norges forskningsråd.....	23
4.3.4 Utredningsutvalgets konklusjoner	23
4.4 Styrende dokumenter for regionale forskningsfond	24
4.4.1 Retningslinjer for regionale forskningsfond.....	24
4.4.2 Samarbeidsavtaler mellom deltakerfylker i et regionalt forskningsfond.....	24
4.4.3 Samarbeidsavtale mellom deltakerfylker og Forskningsrådet.....	24
4.4.4 Mandat for regionale fondsstyrer	24
5 Innretning av regionale forskningsfond	25
5.1 Meny av søknadstyper	25
5.2 Beskrivelse av søknadstyper.....	26
5.2.1 Regional kvalifiseringsstøtte	26
5.2.2 Regionale bedriftsprosjekter.....	26
5.2.3 Regionale offentlige prosjekter	26
5.2.4 Regionale forskerprosjekter.....	27
5.2.5 Regionale institusjonsprosjekter.....	27
5.2.6 Regionale problemstillinger i nasjonale program.....	28
5.3 Søknadsbehandling.....	28

5.3.1	Regional behandling og tildeling.....	29
5.3.2	Regional behandling og tildeling, med nasjonal kvalitetssikring.....	29
5.3.3	Utlysning gjennom nasjonale programmer.....	29
5.4	Utredningsutvalgets konklusjoner.....	30
6	Fordeling av midler til regionale forskningsfond	31
6.1	Faste kriterier fordeling av midler til regionale forskningsfond	31
6.2	Stimuleringsmidler for samarbeid og kvalitet	31
6.3	Samiske interesser	32
6.4	Utredningsutvalgets konklusjoner	32
7	Samhandling mellom de regionale forskningsfondene og med andre virkemidler	34
7.1	Samhandling mellom regionale forskningsfond.....	34
7.2	Samhandling med andre virkemidler.....	34
7.2.1	Fylkeskommunenes øvrige virkemidler	34
7.2.2	Forskningsrådets virkemidler	35
7.2.3	Innovasjon Norges virkemidler	36
7.2.4	SIVAs virkemidler.....	37
7.3	Utredningsutvalgets konklusjoner	37
8	Rapportering fra regionale forskningsfond	38
8.1	Krav til rapportering	38
8.2	Utredningsutvalgets konklusjoner	39
9	Klageordning.....	40
9.1	Forskningsrådets klageordning og forvaltningslovens klagebestemmelser	40
9.2	Utredningsutvalgets konklusjoner	41
10	ESAs statsstøtteregulverk	42
10.1	Konsekvenser for ordningen med regionale forskningsfond.....	42
10.2	Utredningsutvalgets konklusjoner	42
11	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	43
11.1	Økonomiske og administrative konsekvenser av forvaltningen av regionale forskningsfond.....	43
11.2	Utredningsutvalgets konklusjoner	44

Vedlegg:

- Forslag til mal for samarbeidsavtaler mellom deltakerfylker i et regionalt forskningsfond
- Forslag til mal for samarbeidsavtale mellom deltakerfylker og Forskningsrådet
- Forslag til mandat for regionale fondsstyrever
- Forslag til retningslinjer for regionale forskningsfond
- Kommuneloven kapittel 5. Interkommunalt samarbeid

1 Sammendrag

Stortinget har vedtatt å etablere regionale forskningsfond fra 2010. Det er avsatt midler i et fond på 6 milliarder kroner, med en fast årlig avkastning de neste ti år på 219 millioner kroner. Denne var ved fremleggelse av statsbudsjettet for 2009 anslått til om lag 285 millioner kroner per år, men ble senere redusert til 219 millioner kroner per år. Avkastningen skal fordeles på 7 fond. Fylkeskommunene er sammen med Forskningsrådet bedt av Kunnskapsdepartementet om å utrede den videre utformingen av regionale forskningsfond. Et utvalg med to representanter fra fylkeskommunene, en representant fra KS og tre representanter fra Forskningsrådet har i denne utredningsrapporten sett spesielt på styringsmodell, oppnevning av styret og styrets oppgaver, administreringen av fondene og betydningen av et kompetent sekretariat. Forslag til støtteformer for regionale forskningsfond er gjennomgått, og samhandling mellom de regionale fondene og andre virkemidler er behandlet.

Regionale forskningsfond er et viktig nytt virkemiddel for nærings- og kunnskapsutvikling i regionene. Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling. Regionale forskningsfond er et redskap for å støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats. FoU-institusjonene har en viktig rolle i utviklingen av framtidens kunnskapsdrevne næringsliv og offentlige sektor. Regionale forskningsfond skal også øke regionenes forskningsevne gjennom utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer i alle fylker.

Regionale forskningsfond skal finansiere forskningsprosjekter både i næringsliv og offentlig sektor. Det er foreslått en meny av utprøvde søknadstyper. Menyen inkluderer kvalifiseringsstøtte for utvikling av gode FoU-prosjekter, støtte til forskningsprosjekter i og for bedrifter og offentlige virksomheter, samt støtte til å bygge opp og forsterke kompetansen i regionale FoU-institusjoner.

Utredningsutvalget foreslår en styringsmodell som fastslår fylkeskommunenes hovedansvar for forvaltning og styring av regionale forskningsfond. Forvaltningsreformen gir fylkeskommunene et sentralt ansvar for regional utvikling, og regionale forskningsfond vil være et viktig virkemiddel. Gjennom den styringsmodellen som utvalget foreslår, sikres fylkeskommunenes eierskap til og ansvar for de regionale fondene. Faglig uavhengige fondsstyres, formelt underlagt samarbeidende fylkeskommuner, delegeres myndighet til å realisere fylkeskommunenes FoU-mål. Et felles bestillingsbrev fra de samarbeidende fylkeskommunene, basert på vedtatte FoU-strategier, skal gi rammer for fondsstyrenes arbeid.

Utredningsutvalget legger vekt på at regionale forskningsfond er et viktig tilskudd til den nasjonale forskningspolitikken. Koordinering og samordning nasjonalt har stor betydning. Kvalitet er et nøkkelord i all forskningsfinansiering, og Forskningsrådet er gitt en sentral rolle i å sørge for at nasjonale systemer for søknadsbehandling, herunder bruk av ekspertpaneler, sikrer god kvalitet på prosjekter i regionale forskningsfond. Forskningsrådet skal delta i alle sekretariatene, følge fondsstyrenes arbeid og bidra til læringsoverføring mellom fondene. 15% av fondsmidlene er avsatt til stimuleringsmidler for samarbeid og kvalitet. Disse midlene foreslås forvaltet av et faglig styre i Forskningsrådet, for eksempel av VRI-styret.

Utredningsutvalget mener at de regionale fondene må forvaltes på en kostnadseffektiv måte. Det foreslås at administrasjonskostnadene i fondene ikke skal overstige 7% av fondsmidlene når fondene er over i en driftsfase. Dette forutsetter god "gjenbruk" av fylkeskommunenes og Forskningsrådets systemer for søknadsbehandling, kvalitetsvurdering og rapportering.

I *kapittel 2* gjennomgås bakgrunn, formål og rammer for regionale forskningsfond og selve bestillingen av det foreliggende utredningsarbeidet. Siden innretningen av regionale forskningsfond er forutsatt å bygge på Forskningsrådets tidligere utredning, er hovedkonklusjonene fra denne rapporten trukket fram. Utredningsutvalget mener at rapporten gir et godt grunnlag for utforming og implementering av de regionale forskningsfondene, også i forhold til Forskningsrådets rolle. Utvalget legger imidlertid vekt på at regionale forskningsfond er en viktig del av forvaltningsreformen, og utformingen av fondene må tydeliggjøre fylkeskommunenes ansvar for FoU som et viktig virkemiddel for regional utvikling.

I *kapittel 3* gjennomgås mulige styringsmodeller for regionale forskningsfond. Utvalget presenterer fire ulike styringsmodeller: *Forskningsrådsmodellen*, der myndighetsutøvelse og fordeling av midler skjer via fondsstyrer, som fungerer innenfor rammene av Forskningsrådet, som en spesiell type programstyrer. *Organmodellen*, der det opprettes frittstående styrer, dvs. egne statlige organer som gis forvaltningsansvaret for fondene. *Aksjeselskapsmodellen*, der fondene opprettes som egne aksjeselskap med fylkeskommunen og staten som eiere, og hvor forvaltningen av fondene reguleres gjennom en aksjonærvtale. *Avtalemодellen*, der myndighet delegeres til fylkeskommunene, som deretter løser oppgavene ved at en vertsfylkeskommune (vertsfylke) for hver fondsregion er forretningsfører for det aktuelle fondet på vegne av de samarbeidende fylkeskommunene (deltakerfylkene).

Utredningsutvalget anbefaler at *avtalemодellen* velges som styringsmodell for regionale forskningsfond, begrunnet i at denne modellen synes å gi klare roller for relevante parter og gode muligheter for myndighetsutøvelse og styring. Den er i tråd med intensjonen i forvaltningsreformen om overføring av ansvar og myndighet til det regionale nivået.

I *kapittel 4* gjennomgås styring og administrasjon av de regionale forskningsfondene. Deltakerfylkenes ansvar og myndighet gjennomgås og det slås fast at vertsfylket vil ha det juridiske og administrative ansvaret for regionale forskningsfond. Vertsfylket får også ansvar for å gjøre den formelle oppnevningen av statens medlemmer i fondsstyret. Styret for regionale forskningsfond har som hovedoppgave å ivareta et ansvar for deltakerfylkenes vedtatte FoU-strategier innenfor de områder som dekkes av fondet, på grunnlag av et felles bestillingsbrev fra deltakerfylkene. Fondsstyret er ansvarlig for at det regionale forskningsfondet når de oppsatte mål og gjennomføres på en mest mulig effektiv måte og skal påse at fondet er godt koordinert med andre virkemidler for regional forskning og utvikling, både regionale og nasjonale. Sentrale oppgaver for fondsstyret er å utarbeide en overordnet handlingsplan for fondet som rulleres årlig, utarbeide budsjett og langtidsbudsjett, utlyse forskningsmidler og bevilge midler til prosjekter samt sørge for tilfredsstillende rapportering fra fondet som helhet og fra de enkelte prosjektene som fondet finansierer.

Hver fylkekommune skal oppnevne to medlemmer i styret og to varamedlemmer i nummerorden. Videre skal Forskningsrådet på vegne av staten innstille to statlige styremedlemmer og to varamedlemmer i nummerorden. Styret sammensettes på grunnlag av innstilling fra en valgkomité der deltakerfylkene deltar sammen med Forskningsrådet. Forslag til samarbeidsavtaler mellom deltakerfylkene og med Forskningsrådets slår fast at oppnevning av styremedlemmer og varamedlemmer skjer på bakgrunn av innstilling fra valgkomiteen.

Til å gjennomføre fondsstyrets vedtak og stå for den daglige driften av fondet, etablerer deltakerfylkene et felles fondssekretariat der også Forskningsrådet deltar. Sekretariatet skal ha det daglige administrative ansvaret for driften av fondet, forberede og tilrettelegge fondsstyrets arbeid og iverksette dets vedtak. Sekretariatets arbeid er underlagt fondsstyret og sekretariatet rapporterer faglig til styret. Sekretariatene er fondenes "kundeport". Et godt samspill mellom sekretariatene og fondenes målgrupper er en forutsetning for at ordningen med regionale forskningsfond skal bli

en suksess. Kompetansekrav som må stilles til sekretariatet i form av kunnskap om forutsetninger for regional utvikling og forståelse for hvordan forskning virker og kan bidra til innovasjon og utvikling, blir gjennomgått. Sekretariatet må ha godt kjennskap til fondets målgrupper. Det legges vekt på at de regionale forskningsfondene i stor utstrekning benytter Forskningsrådets prosedyrer for søknadsbehandling, IT-systemer og kvalitetssikring av prosjekter, dog tilpasset behovene for regionale forskningsfond.

Uansett styringsmodell mener utvalget at det må utvikles et sett med styrende dokumenter for regionale forskningsfond. Hovedinnholdet i disse presenteres: retningslinjer for regionale forskningsfond, samarbeidsavtale for deltakerfylker i et regionalt forskningsfond, samarbeidsavtale mellom deltakerfylker og Norges forskningsråd samt mandat for regionale fondsstyrer.

Kapittel 5 gir en beskrivelse av hvilke søknadstyper regionale forskningsfond bør omfatte: *Regional kvalifiseringsstøtte* for å utvikle FoU-prosjekter som kan kvalifisere til støtte i regionale forskningsfond eller andre FoU-finansieringsordninger på et senere tidspunkt. *Regionale bedriftsprosjekter* som skal styrke FoU-aktiviteten i bedrifter innenfor fondets prioriterte satsingsområder. *Regionale offentlige prosjekter* som skal utløse og styrke FoU-aktiviteten i offentlige virksomheter innenfor fondets prioriterte satsingsområder. *Regionale forskerprosjekter* som skal bidra til ny kunnskap om relevante problemstillinger for det aktuelle regionale forskningsfondet. *Regionale institusjonsprosjekter* der formålet er å styrke et forskningsmiljø innenfor regionalt prioriterte områder. *Regionale problemstillinger i nasjonale program* der midler kanaliseres til nasjonale program med det formål å løfte fram problemstillinger av regional relevans på den nasjonale forskningsagendaen.

Prosedylene for søknadsbehandlingen og arbeidsdelingen mellom regionale fondssekretariater, fondsstyrer og Forskningsrådet beskrives også i kapittel 5. For søknadstyper som er avhengig av kvalitetssikring gjennom nasjonale ekspertpaneler, bør utlysningstidspunktene koordineres med Forskningsrådets søknadsfrister. Forskningsrådet vil administrere ekspertpaneler som sammensettes bl.a. etter forslag fra regionene. De regionale sekretariatene innstiller prosjekter til bevilgning overfor styret, bl.a. basert på kvalitetskarakterer satt av ekspertpaneler og karakterer for regional relevans og andre kriterier satt av styret.

I *kapittel 6* gis en kort redegjørelse for de faste kriteriene som skal legges til grunn for fordeling av midler mellom de regionale forskningsfondene. Utvalget drøfter fordelingsprinsipper for de 15% av fondsavkastningen som er omtalt som ”stimuleringsmidler for kvalitet og samarbeid”. Midlene kan i prinsippet fordeles etter søknad eller etter bruk av faste kriterier. Utvalget konkluderer med at ”15%-potten” utelukkende bør brukes til å stimulere samarbeid de første to årene etter etablering. For 2010 foreslås det at fondsregionene søker om midler til delfinansiering av felles utlysninger for flere fond eller til utvalgte regionale problemstillinger for utlysning gjennom nasjonale programmer. Etter to års forvaltning kan praktiske erfaring med ordningen gi grunnlag for å vurdere hvordan kvalitetskriterier kan tillegges vekt ved fordeling av ”15%-potten”.

Kapittel 7 oppsummerer hvordan samhandlingen kan ivaretas mellom de regionale forskningsfondene og mellom fondene og andre virkemidler. Felles rammeverk, styringsdokumenter og prosedyrer for de regionale forskningsfondene vil i seg selv bidra til at fondene ser erfaringsutveksling som formålstjenlig for utviklingen av eget fond. I tillegg vil sammensetningen av fondssekretariatene og etableringen av felles læringsarenaer for fondene bidra til nødvendig kunnskapsoverføring og læring. Både fylkekommunene, Forskningsrådet, Innovasjon Norge og SIVA har virkemidler som må spille godt sammen med regionale

forskningsfond. Gjennom det regionale FoU-strategiske arbeidet, samarbeidet i fondssekretariatene og det læringsarbeidet som det legges opp til, vil dette bli ivaretatt.

I *kapittel 8* behandles krav til rapportering fra regionale forskningsfond. Styrene for de regionale forskningsfondene er ansvarlig for bruken av fondenes midler. Rapporteringen fra fondsstyrene skal gi relevant informasjon til beslutningstakere i deltakerfylkene og Kunnskapsdepartementet. Utredningsutvalget anbefaler at de regionale fondsstyrene rapporterer til deltakerfylkene gjennom en årsrapportering som både redegjør for fondets virksomhet og hvilke aktiviteter som er utført for å nå fondets vedtatte målsetninger, samt for fondets økonomiske disponeringer gjennom et årsregnskap. Styret må også redegjøre for fondets likviditetssituasjon og for eventuelle overføringer av midler fra et år til det neste. Fondsregionen rapporterer videre til Kunnskapsdepartementet.

I *Kapittel 9* gjennomgås behovet for klageordning for de regionale fondene. For å bygge tillit i forskningsmiljøene og hos andre som i dag er aktive brukere av FoU-virkemidler, vil det være en fordel om klageordningen for de regionale fondene ligger så tett opp til Forskningsrådets praksis som mulig. Valg av avtalemodellen som styringsmodell for regionale forskningsfond åpner for en bredere klageadgang enn det som praktiseres i Forskningsrådet i dag. Med avtalemodellen vil det være forvaltningslovens regler som ligger til grunn for klagebehandlingen. Skal denne klageadgangen begrenses til ikke å gjelde det faglige skjønn som er utøvet, krever det endring eller tillegg til forskriftene til forvaltningsloven. Utredningsutvalget anbefaler derfor at det i forskrift fastsettes at klageinstansen for regionale forskningsfond kun kan vurdere om avgjørelsen skyldes saksbehandlingsfeil eller myndighetsmisbruk.

Kapittel 10 diskuterer regionale forskningsfond i forhold til EØS-reglene for statsstøtte. Utvalget konkluderer med at enkelte av søknadstypene som anbefales vil falle innenfor reglene om statsstøtte, men vil omfattes av gruppeunntaket som er gitt for støtte til forskning og utvikling og innovasjon. Dette innebærer et unntak fra notifiseringsplikten, men krav om å varsle ESA senest innen 20 dager etter iverksettelse.

Kapittel 11 vurderer økonomiske og administrative konsekvenser av regionale forskningsfond. Administrasjonskostnadene for de regionale fondene bør holdes på et lavt nivå og det bør settes begrensninger på hvilke typer kostnader som kan belastes fondene. Det foreslås maksimalt 10% administrasjonskostnader i første år. Denne øvre grensen bør gradvis senkes ned til for eksempel maksimalt 7% etter et par års drift. Nye oppgaver for fylkeskommunene og Forskningsrådet knyttet til forvaltningen av fondene må finansieres og kostnader til å forvalte de regionale fondene bør som hovedregel belastes fondene. Det anbefales likevel at økte personellkostnader i Forskningsrådet dekkes over Forskningsrådets administrasjonsbudsjett.

2 Innledning og bakgrunn

2.1 Formål med regionale forskningsfond

Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling - ved å støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats. Innenfor regionens prioriterte områder skal fondene også bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer, og dermed bidra til økt forskningskvalitet og til utvikling av gode og konkurransedyktige forskningsmiljøer i alle fylker. Fondene skal møte uttrykte FoU-behov i regionene gjennom å støtte FoU-prosjekter initiert av bedrifter og/eller offentlige virksomheter i regionen. Forskningens kvalitet må ivaretas i alle ledd fra utlysning til tildeling av midler.

De regionale forskningsfondene skal styrke forskningsevnen i regionene ved å stimulere til økt bruk av FoU i næringsliv og forvaltning og ved å styrke samspillet mellom næringsliv, forskningsmiljøer og forvaltning.

Mål for regionale forskningsfond er å:

- Styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling.
 - Finansiere forskningsprosjekter av god kvalitet innenfor regionenes prioriterte innsatsområder.
 - Medvirke til at bedrifter og offentlige virksomheter øker sin innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft ved å initiere og ta i bruk resultater fra FoU.
 - Stimulere til et tettere samarbeid mellom FoU-institusjoner og styrke koblingene til næringsliv og offentlig sektor i egen region.
- Mobilisere til økt FoU-innsats i regionene.
 - Bidra til at bedrifter og offentlige virksomheter hever sin kompetanse og innovasjonsevne ved å engasjere seg i FoU-arbeid.
 - Styrke dialogen om forskningens relevans for regionale behov.
- Bidra til utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer i regionene.
 - Bidra til kompetanseutvikling i FoU-institusjoner regionalt innenfor regionenes prioriterte satsingsområder.
 - Knytte institusjonenes FoU-kompetanse tettere til øvrige regionale FoU-aktiviteter.
- Skape utviklings- og læringsarenaer der regionale erfaringer kan drøftes i forhold til nasjonal og internasjonal kunnskap og aktiviteter.
- Sørge for tett samspill mellom aktiviteter i regionene og deres relasjoner til andre nasjonale og internasjonale programmer og aktiviteter.

Etablering av regionale forskningsfond er en del av forvaltningsreformen. Denne har som formål å styrke det regionale folkevalgte nivået, dvs. fylkeskommunene. Særlig skal fylkeskommunenes rolle som regional utviklingsaktør styrkes, og fylkeskommunens bestillerkompetanse av forskning skal økes. Regionale forskningsfond vil være et viktig nytt virkemiddel for regional utvikling i erkjennelsen av at forskning spiller en viktig rolle i utviklingen av det nye, kunnskapsbaserte næringslivet og offentlig sektor. Forskning blir dermed et viktig regionalpolitisk virkemiddel. Fylkeskommunene som regionale utviklingsaktører har et helhetlig ansvar for utvikling av næringsliv og offentlig sektor innenfor egen region. Regionale forskningsfond vil forvalte betydelige midler til forskning og innovasjon. Regionale forskningsfond er som sådan et viktig forskningspolitisk virkemiddel og må tilpasses innenfor rammen av nasjonale føringer og bidra til forskning av god kvalitet.

Fylkeskommunene forvalter allerede betydelige midler til regional utvikling – dels gjennom egne avsetninger i budsjettet og dels basert på overføringer fra Kommunal- og regionaldepartementet. Den erfaring og de rutiner og systemutvikling dette har gitt, vil være nyttig i arbeidet med utvikling av regionale forskningsfond.

2.2 Bestilling og mandat

Kunnskapsdepartementet har bedt Forskningsrådet og fylkeskommunene sammen utrede den videre utformingen av regionale forskningsfond. Den nye utredningen skal både bygge på Forskningsrådets ”Utredning om opprettelse av regionale forskningsfond” fra desember 2007 og på betingelsene som ligger til grunn i dokumenter fra regjering og Storting om regionale forskningsfond, herunder St.prp. nr. 1 (2008-2009), Innst. S. nr. 12 (2008-2009), Ot.prp. nr. 10 (2008-2009), St.meld. nr. 12 (2006-2007) og Innst. S. nr 166 (2006-2007). Det er i bestillingen lagt vekt på at de regionale forskningsfondene skal ”supplere og komplettere de nasjonale FoU-virkemidlene”. Det er forutsatt at de regionale fondsstyrene skal ha et forpliktende samarbeid med Norges forskningsråd.

I bestillingen ber Kunnskapsdepartementet om at følgende forhold utredes nærmere:

- Finansieringsordninger og saksbehandling. Utredningen skal gi en vurdering av om Forskningsrådsrapportens meny er egnet til å fange opp bredden av intensjonene og komme med forslag til andre finansieringsordninger dersom det er behov for det.
- Arbeidsdelingen mellom regionalt fondsstyre, regionalt sekretariat og Forskningsrådet sentralt og regionalt.
- Forholdet til nasjonale satsinger.
- Hvordan det kan etableres konkrete ordninger som sikrer samhandling mellom fondene.
- Fordeling av midler til regionale forskningsfond. Utredningen skal komme med forslag til konkrete mekanismer for fordeling av de om lag 15% av midlene som skal gå til de fondene som har best kvalitet på FoU-prosjektene og til samarbeidsprosjekter mellom fondene.
- Styring og administrasjon av de regionale forskningsfondene.
- ESAs statstøttereguleringer.
- Rapportering på bruk av de regionale fondenes midler.
- Økonomiske og administrative konsekvenser.

2.3 Om utredningsarbeidet

I brevet fra Kunnskapsdepartementet ble det lagt til grunn at Norges forskningsråd skal ha sekretariatsfunksjonen for utredningsarbeidet som gjøres av fylkeskommunene og Forskningsrådet i fellesskap. Utredningsutvalget ble konstituert i desember 2008 med følgende medlemmer: Jan Per Styve, strategi og næringsdirektør, Hordaland fylkeskommune, Jørn Sørvig, nærings- og utviklingssjef, Nordland fylkeskommune, May-Britt Nordli, direktør, KS, Åse Kaurin, programkoordinator VRI, Forskningsrådet, Tobias Ellingsen, spesialrådgiver, Forskningsrådet og Erna Wenche Østrem, avdelingsdirektør, Forskningsrådet, som også har vært utvalgets leder.

I bestillingen er det lagt vekt på at arbeidet skal skje i samråd med relevante FoU-miljøer og KS. Samiske interesser skal høres og vurderes, og det er framhevet at utredningsarbeidet må ha kontakt med andre berørte aktører, blant annet Innovasjon Norge, SIVA og Universitets- og høyskolerådet.

Det ble på bestilling fra Kunnskapsdepartementet arrangert en oppstartskonferanse 29. januar 2009 for fylkeskommunene/Oslo kommune og andre berørte miljøer som samlet i alt 94 personer

fra fylkekommunene, UH- og instituttsektoren, næringslivets organisasjoner, departementene og virkemiddelapparatet.

Utredningsutvalget overleverte til Kunnskapsdepartementet en foreløpig utredningsrapport 17. april 2009 og denne endelige utredningsrapporten 2. juni 2009.

I arbeidet med utredningen har det vært en hensiktsmessig dialog med Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Den foreløpige utredningsrapporten har vært distribuert til fylkeskommunene og den har vært diskutert på relevante møteplasser arrangert av KS. Utredningen var også tema på Regjeringens kontaktkonferanse med fylkeskommunene 1. april 2009 og på Regjeringens iverksettingskonferanse om forvaltningsreformen 20. mai 2009. I perioden fra foreløpig rapport ble ferdigstilt og frem til endelig rapport har det vært gjennomført møter med berørte interessenter for å diskutere den foreløpige utredningsrapporten og innhente innspill. Det har vært gjennomført møter med representanter fra:

- Universitets- og høyskolerådet
- Forskningsinstituttens fellesarena og FOKUS-instituttene
- Innovasjon Norge
- SIVA
- NHO og LO

Det har vært avholdt eget møte med Sametinget, der deres rolle innenfor rammen av regionale forskningsfond ble diskutert. Følgende spørsmål ble drøftet:

- Styrerepresentasjon fra Sametinget.
- Felles forskningsstrategier for forskningsfondsregioner.
- Finansiering av samiske forskningsutfordringer.

2.4 Inndeling i forskningsfondsregioner

Kunnskapsdepartementet har den 12. mai 2009 i samråd med Kommunal- og regionaldepartementet og etter forslag fra fylkeskommunene og Oslo kommune, fastsatt følgende nye forskningsfondsregioner:

- Finnmark, Troms og Nordland
- Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal
- Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland
- Hedmark og Oppland
- Aust-Agder og Vest-Agder
- Telemark, Vestfold, Buskerud og Østfold
- Oslo og Akershus

2.5 Forskningsrådets utredning om regionale forskningsfond

Forskningsrådets ”Utredning om opprettelse av regionale forskningsfond” fra desember 2007 la vekt på at forskningen som styres av regionene, både skal mobilisere til økt forskningsinnsats og bidra til regional utvikling og verdiskaping i regionene. Forskningen må være av høy kvalitet og være godt koordinert innenfor helheten av øvrig norsk forskning. Det ble derfor understreket at fordeling av forskningsmidler i fondene må gjøres på grunnlag av kvalitetsvurderinger og at administrasjonen av FoU-midler krever særskilt kompetanse for å sikre kvalitet og effektivitet. For å ivareta disse prinsippene foreslo Forskningsrådets rapport at:

- Regionene må utarbeide helhetlige FoU-strategier, som skaper oppslutning om regionens grunnleggende prioriteringer og veivalg. Regionenes FoU-strategier må gi rammer for bruken av regionale forskningsfond mht tematikk, målgrupper og hvilken vekt som bør legges på forskjellige søknadstyper.

- Det må opprettes et styre for hvert regionale forskningsfond, der regionene oppnevner styreleder og styrets flertall. Forskningsrådet, på vegne av staten, bør oppnevne statens styremedlemmer.
- Det regionale fondet må ha et sekretariat som forbereder sakene til styret, er ansvarlig for søknadsbehandling og har den løpende kontakten med fondenes målgrupper, kunder og Forskningsrådet.
- Fondene bør ha en felles meny av søknadstyper som det kan velges blant. Menyen bør dekke behov i hele ”verdikjeden” fra mobilisering til langsiktig kompetansebygging, og også ha mulighet for å løfte frem regionale problemstillinger på den nasjonale forskningsagendaen.
- Et regionalt forskningsfond må dekke mer enn ett fylke i dagens inndeling. Det bør etableres i størrelsesorden 5-7 regionale forskningsfond. Det må legges til rette for en koordinert samhandling mellom de ulike fondene.
- Fondene bør tildele FoU-midler etter råd fra nasjonale ekspertpaneler. Forskningsrådet bør ha ansvar for å legge til rette for nasjonale ekspertpaneler som kan vurdere kvaliteten på FoU-søknadene.
- Forskningsrådet må ha en aktiv rolle som bidragsyter i utvikling og forvaltning av de regionale forskningsfondene. Forskningsrådet bør ha ansvar for å stimulere til samordning mellom de regionale forskningsfondene og med nasjonale og internasjonale satsinger.

2.5.1 Utredningsutvalgets vurdering

Forskningsrådets rapport gir et godt grunnlag for utforming og implementering av regionale forskningsfond. Innføringen av regionale forskningsfond er imidlertid en sentral del av forvaltningsreformens intensjon om å styrke fylkeskommunens ansvar for regional utvikling. I dette ligger det en erkjennelse av FoU som et sentralt virkemiddel i en aktiv kunnskapspolitikk for næringsliv og offentlig sektor. Utformingen av regionale forskningsfond må gi fylkeskommunene reell styring med disponering av midler og prioritering av innsatsområder, samtidig som Forskningsrådet er en viktig bidragsyter til kvalitetssikring, effektivitet, samspill og læring.

3 Valg av styringsmodell

Det er Kunnskapsdepartementet som er gitt forvaltningsansvaret for de regionale forskningsfondene, og som har myndighet til å delegere ansvaret videre. Dette innebærer at det må avklares hvem som skal gis myndighet over de regionale fondene, hvordan juridiske hensyn skal ivaretas og hvordan ”pengestrømmene” skal være. Det er en viktig del av norsk forvaltningsskikk at juridisk og politisk ansvar er tydelig avklart i saker som gjelder myndighetsutøvelse. Regionale forskningsfond forutsetter samarbeid på tvers av statlig og fylkeskommunalt forvaltningsnivå og er som sådan ikke en ren delegering av myndighet. Det er derfor viktig å vurdere ulike mulige forvaltningsmodeller som kan gi en ramme for regionale forskningsfond.

Kunnskapsdepartementet har i denne forbindelse vurdert fire ulike modeller:

- **Forskningsrådsmodellen:** En modell hvor fondsstyrene fungerer innenfor rammene av Norges forskningsråd, og vil være å betrakte som en spesiell type programstyrer. Fondsstyrene vil altså være en del av Forskningsrådet, juridisk sett.
- **Organmodellen:** En modell hvor Kunnskapsdepartementet oppretter fondsstyrene som frittstående styrer, dvs. som egne statlige organer. Her vil Kunnskapsdepartementet delegere sin myndighet til de nye organene som er sammensatt etter egne regler.
- **Aksjeselskapsmodellen:** En modell hvor hvert regionalt forskningsfond opprettes som et eget aksjeselskap. Dette åpner for et delt eierskap mellom deltakerfylkene og staten. Her vil Kunnskapsdepartementet delegere sin myndighet til aksjeselskapene og aksjonæravtaler vil regulere forvaltningen av fondene.
- **Avtalemодellen:** En modell hvor Kunnskapsdepartementet delegerer myndighet til fylkeskommunene som deretter løser disse oppgavene i fellesskap. Fondsstyret vil være et fylkeskommunalt organ.

Utvalget har vurdert de ulike styringsmodellene i forhold til et sett av kriterier:

- Er det et juridisk grunnlag som sikrer ansvar og myndighet på en tilfredsstillende måte?
- Myndighetsutøvelse og styring – sikrer modellen nødvendig styring innenfor de rammer, juridiske og andre, som er lagt?
- Roller og ansvarsdeling – gir modellen rom for også lovmessig å definere klare roller og ansvar?
- Effektivitet i forvaltningen – kan forvaltning og styring av fondene foretas på en kostnadseffektiv og ubyråkratisk måte?
- Føringer fra Stortinget og Regjeringen – er modellen i tråd med Stortingets og Regjeringens intensjoner med ordningen både hva gjelder formål og ansvarsfordeling?

3.1 Forskningsrådsmodellen

I denne modellen fungerer fondsstyrene innenfor rammene av Norges forskningsråd, dvs som en del av Forskningsrådet, juridisk sett. I henhold til Stortingets føringer skal flertallet av medlemmene og styreleder i et fondsstyre være oppnevnt av fylkeskommunene og mindretallet av staten.

Forskningsrådsmodellen gir Forskningsrådet og Kunnskapsdepartementet en **juridisk utfordring**. I prinsippet kan Kunnskapsdepartementet sikre **myndighetsutøvelse** gjennom sin etatsstyring av Forskningsrådet. Gjennom det fylkeskommunale flertallet i fondsstyrene, kan modellen gi klarhet med hensyn til Hovedstyrets rolle som overordnet all virksomhet i Forskningsrådet, og vil dermed også påvirke Kunnskapsdepartementets direkte styring.

Det kan skape **uklarhet om roller og ansvar** når Forskningsrådet skal forholde seg til fondsstyrene som en spesiell type ”programstyrer”, med andre mandat og oppnevningprosesser enn for øvrige styrer.

Det er antatt at denne modellen er den mest **kostnadseffektive løsningen** gitt at den gir størst ”gjenbruk” av eksisterende systemer og rutiner i Forskningsrådet. I denne modellen opprettes det ikke nye forskningsfinansierende organ som brukere skal forholde seg til. Et viktig argument som taler mot denne modellen er at den **ikke i tilstrekkelig grad følger opp forvaltningsreformen**, der overføring av oppgaver og myndighet fra statlige organer til fylkeskommunene var en viktig intensjon.

3.2 Organmodellen

I denne modellen oppretter Kunnskapsdepartementet et statlig forvaltningsorgan for hver region med egne frittstående styrer. Det som taler for denne modellen er at den vil gi en rendyrket ansvarsmodell hvor rammene for ordningen kan skreddersys. **Juridisk forankring, myndighetsutøvelse og styring, samt roller og ansvar** kan således fastsettes slik det er ønskelig. I realiteten innebærer modellen opprettelse av 7 nye forskningsråd, og et tilsvarende antall nye organer for brukere og myndigheter både regionalt og sentralt å forholde seg til. **Effektivitet i forvaltningen** er derfor ikke sikret gjennom denne modellen. Den vil trolig gi de høyeste administrative kostnadene. Modellen er etter utvalgets vurdering antagelig lite aktuell, siden opprettelse av nye statlige organer bør holdes på et minimum. For det regionale nivå og for Forskningsrådet vil organmodellen innebære økte koordineringsproblemer både i forhold til virkemidler for regional utvikling og for en samlet nasjonal forskningspolitikk. Utvalget vurderer at også denne modellen er **i utakt med forvaltningsreformens intensjon** om overføring av oppgaver og myndighet fra statlige organer til fylkeskommunene.

3.3 Aksjeselskapsmodellen

I denne modellen blir hvert regionalt forskningsfond opprettet som et eget aksjeselskap. Aksjeselskap er selvstendige juridiske enheter og kan ha en eller flere eiere. Dette åpner for enten et heleid fylkeskommunalt eierskap der statlig representasjon fastsettes gjennom vedtekter, eller et delt eierskap mellom deltakerfylkene og staten. Her vil Kunnskapsdepartementet delegerer sin myndighet til aksjeselskapene og en aksjonæravtale vil regulere forvaltningen av fondet.

Aksjeselskap styres gjennom eierstyring ved vedtak i generalforsamling. Selskapene kan ikke gis instruks utenfor generalforsamling. **Det juridiske grunnlaget** er aksjeloven som setter generelle grenser for aksjeselskapene, og eierne trekker opp rammene for det enkelte selskap gjennom vedtektene. Aksjeloven har bestemmelser med minimumskrav til vedtektene, men det er ikke noe i veien for at eierne vedtar vedtekter som i betydelig større grad regulerer virksomheten.

Juridisk forankring, myndighetsutøvelse og styring, samt roller og ansvar kan i prinsippet fastsettes slik det er ønskelig innenfor denne modellen, men muligheten for aktiv eierstyring er begrenset. Aksjeselskapsmodellen gir derfor trolig en svakere mulighet for offentlig myndighetsutøvelse enn de øvrige modellene, der styrene vil være forvaltningsorganer, med et visst rom for folkevalgt styring. Aksjeselskapsmodellen vil tilsvarende med organmodellen innebære nye organer og styringsstrukturer som kan komplisere samspill og samhandling på regionalt nivå.. Dette kan være en ulempe både i forhold til **effektivitet i forvaltningen**, men ikke minst i forhold til intensjonen om å **overføre oppgaver og myndighet til fylkekommunene**. For brukere og offentlige myndigheter på regionalt og sentralt nivå, vil en helhetlig politikk for regional utvikling, der forskning og utvikling har en sentral rolle, antagelig være tjent med mest mulig gjenbruk av eksisterende organer og systemer og et klart og aktivt eierskap fra regionale myndigheter.

3.4 Avtalemodellen

I denne modellen delegerer Kunnskapsdepartementet myndighet og sender penger til regionale forskningsfond til fylkeskommunene som deretter løser disse oppgavene i fellesskap gjennom et vertskommunesamarbeid. **Det juridiske grunnlaget** vil være Kommunelovens § 28.

Vertskommunesamarbeid om et regionalt forskningsfond innebærer at en eller flere fylkeskommuner, heretter kalt deltakerfylker, overfører avgjørelsesmyndighet til en annen fylkeskommune (vertsfylket). Det kan i denne modellen overføres avgjørelsesmyndighet også i prinsipielle saker dersom fylkeskommunene oppnevner en felles folkevalgt nemnd som skal ta disse avgjørelsene (§ 28 c). Nemnden skal ha representasjon fra alle deltakerfylkene, og alle deltakerfylkene må delegerer samme myndighet til nemnden. Nemnden, i dette tilfellet *fondsstyret* vil altså være et fylkeskommunalt organ. Statlig representasjon må ivaretas av deltakerfylkene på statens vegne, og reguleres gjennom de retningslinjer Kunnskapsdepartementet fastsetter særskilt for regionale forskningsfond. Avtalemodellen vil kreve at fylkeskommunen(e) oppnevner de statlige styrerepresentantene etter innstilling fra staten. Kriteriene for en slik indirekte oppnevning av styremedlemmer vil reguleres av de styrende dokumentene for regionale forskningsfond. Ved en slik indirekte oppnevning av statlig innstilte styremedlemmer vil disse medlemmene i juridisk forstand være fylkeskommunale styremedlemmer i det de formelt oppnevnes av en fylkeskommune. Dette innebærer at de statlig innstilte styremedlemmene må være bosatt i fondsregionen. Staten kan ikke delta i et vertskommunesamarbeid slik kommuneloven er formulert. Dersom en ønsker at staten formelt skal oppnevne sine medlemmer i styrene for regionale forskningsfond, vil det kreve en endring i kommuneloven som åpner for at staten kan oppnevne medlemmer til "felles folkevalgt nemnd".

Ved bruk av avtalemodellen for gjennomføring av frivillige oppgaver basert på statlig delegering, slik som skissert for opprettelsen av regionale forskningsfond, vil det således være nødvendig å utarbeide et avtaleverk som sikrer de statlige forutsetningene for delegering av **myndighetsutøvelse og styring** med tilhørende overføring av økonomiske midler. **Roller og ansvarsdeling** vil avklares og forankres i samarbeidsavtaler og retningslinjer.

Avtalemodellen slik den er skissert benyttet for regionale forskningsfond, kan **ivareta fondenes funksjoner på en effektiv måte** gjennom bruk av fylkeskommunenes og Forskningsrådets erfaring og systemer. Ordningen muliggjør at Forskningsrådet får en **klart definert rolle** i koordineringen av den nasjonale forskningspolitikken, og samtidig er leverandør av servicefunksjoner innenfor viktige områder som søknadsbehandling og kvalitetssikring. Gjennom egne avtaler kan Forskningsrådet fungere som et støtteapparat for de regionale forskningsfondene.

Avtalemodellen synes å være den som **tydeligst ivaretar forvaltningsreformens intensjoner** om regionale forskningsfond, ved at den gir Fylkeskommunene et klart ansvar for ordningen. Den ivaretar at forskning settes tydelig på agendaen i politikken for regional utvikling.

3.5 Utredningsutvalgets konklusjoner

Utredningsutvalget anbefaler at pengene til regionale forskningsfond tildeles direkte til fylkeskommunene og forvaltes etter en avtalemodell. Denne modellen framstår som mest i tråd med intensjonene i forvaltningsreformen om overføring av myndighet til fylkeskommunene, og gir samtidig mulighet for god koordinering med nasjonal forskningspolitikk.

Med de forutsetningene som er lagt til og nedfelt i styrende dokumenter, kan modellen gjennomføres på en forsvarlig og effektiv måte, og det finnes mye erfaring i fylkeskommunene fra lignende samarbeidsløsninger. Samtidig vil en slik løsning gjøre det lettere å kombinere andre regionale midler med fondene, slik at omfang og virkning av de regionale forskningsfondene kan forsterkes. For Forskningsrådet innebærer modellen en rendyrket rolle som leverandør av

støttefunksjoner på områder som er strategisk viktig for Forskningsrådet. Den muliggjør at Forskningsrådet kan ivareta sitt helhetlige ansvar for koordinering innenfor forskningspolitikken, samtidig som fylkeskommunen får et tydelig ansvar for de regionale forskningsfondene.

Utredningsutvalget anbefaler at KommuneLoven endres slik at den åpner for at staten kan oppnevne medlemmer til "felles folkevalgt nemnd". Dette vil gi lovhjemmel for Stortingets og Regjeringens føringer om at flertallet av styremedlemmene og styreleder i et fondsstyre være oppnevnt av fylkeskommunene og mindretallet av staten. Statlige medlemmer som kan delta i flere fondsstyres, og som kan representere et "utenfra"-perspektiv, vil være en styrke for regionale forskningsfond. Gjeldende kommunelov åpner ikke for en slik mulighet.

4 Styring og administrasjon av de regionale forskningsfondene

4.1 Deltakerfylkenes ansvar og myndighet

Utviklingsrollen til fylkeskommunene er viktig for samfunnsutviklingen. I St.meld. nr. 12 (2006–2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* slo regjeringen fast at fylkeskommunene skal være de sentrale regionale utviklingsaktørene. Kjernen i det regionale utviklingsarbeidet er å fremme en helhetlig og villet samfunnsutvikling i egen region. Det innebærer at fylkeskommunene må være ledende pådrivere for:

- å utnytte regionale og lokale fortrinn til regional utvikling ut fra regionalpolitiske vurderinger og prioriteringer.
- samarbeid, samhandling og initiativ som kan styrke utviklingen for regionen.
- utvikling av kunnskap om viktige regionale særtrekk, utfordringer og behov i tett samarbeid med aktører som kan medvirke til endringer.

Det finnes en rekke offentlige og private aktører som har makt til å påvirke samfunnsutviklingen. Dette stiller høye krav til klargjøring av mål og interesser, og til samarbeid mellom ulike aktører for å fremme en positiv utvikling i de ulike fylkene og landsdelene. For å fremme og styrke disse utviklingstrekkene regionalt kreves det samarbeid mellom ulike aktører med styringsansvar, og mellom offentlige og private aktører. Fylkeskommunene må ta ansvar for at det utvikles felles holdninger og interesser regionalt, gjennom å være samarbeids- og handlingspartnere med flest mulig av de aktørene som er viktige for regional utvikling. En plan kan ikke skape initiativ og utvikling uten at de som har ansvaret for gjennomføringen, deltar i utviklingen av og har eierskap til strategiene og handlingsplanene. Regionale forskningsfond og arbeidet med regionale forskningsstrategier vil være viktige virkemidler for å bidra til at fylkeskommunene kan fylle sin regionale planleggings- og utviklingsrolle.

Fylkeskommunene har flere virkemidler for regional utvikling til disposisjon. Den største av disse ordningene er tilskudd til regional utvikling, som forvaltes av fylkeskommunene etter prinsippet om lokalt totalansvar.¹ Deler av disse midlene forvaltes etter såkalt partnerskapsmodeller, der næringsliv, en eller flere kommuner, FoU-systemer og fylkeskommuner sammen utvikler strategier og hvor et styre utgått av partnerskapet og oppnevnt av fylkeskommunene, beslutter. Virkemidlenes hovedinnretning er tilrettelegging for regional utvikling gjennom utbygging av næringsrettet infrastruktur, stedutvikling, kompetanseoppbygging, herunder oppbygging av næringsrettet FoU og bedriftsutvikling.

Etablering av regionale forskningsfond forutsetter forpliktende interfylkeskommunalt samarbeid og utredningsutvalget anbefaler at avtalemодellen, jfr kommuneloven § 28, legges til grunn for samarbeidet. Dette vil kreve at:

- Det må foreligge en skriftlig samarbeidsavtale mellom deltakerfylkene.
- Det oppnevnes et vertsfylke som forretningsfører for hvert enkelt regionalt forskningsfond, som ivaretar forvaltningen av det respektive fondet på vegne av de samarbeidende fylkeskommunene.
- Deltakerfylkene oppretter et felles styre for regionale fond.
- Deltakerfylkene delegerer til fondsstyret myndigheten til å treffe vedtak om utlysning og bevilgning av FoU-prosjekter i tråd med mandat for styret for det regionale forskningsfondet.

¹ Riksrevisjonen har gjort en forundersøkelse av forvaltningen av regionale utviklingsmidler og har ikke åpnet sak etter forundersøkelsen.

Vertsfylket vil ha det administrative og juridiske ansvaret for det regionale forskningsfondet, Vertsfylkets oppgaver vil være å motta fondsmidlene fra deltakerfylkene, være kontraktpartner for de prosjekter som innvilges støtte og utbetale midler til de FoU-prosjektene som fondsstyret tildeler midler. Vertsfylket har ansvar for, på fondsstyrets vegne, å bidra til tilfredsstillende økonomistyring og økonomiske rapportering for fondet.

Til å gjennomføre fondsstyrets vedtak og stå for den daglige driften av fondet, etablerer deltakerfylkene et felles fondssekretariat. Sekretariatets arbeid baseres på retningslinjene for regionale forskningsfond og på samarbeidsavtale mellom deltakerfylkene og med Forskningsrådet. Sekretariatet bør bestå av personer fra deltakerfylkene, person(er) fra Forskningsrådet og eventuelle andre virkemiddelaktører på regionalt nivå.

Hvert fylkesting må vedta en forskningsstrategi, eller tilsvarende dokument, for sitt fylke eller felles for fondsregionen. Strategien(e) skal ligge til grunn for fondets innretning og fondsstyrets langsiktige prioriteringer. Fylkesvise strategier med ulik inngang til FoU og regionale forskningsfonds rolle vil imidlertid kunne vanskeliggjøre styrets arbeid. Strategien(e) har gjerne også mål og aktiviteter som favner bredere enn de rammene regionale forskningsfond opererer innenfor. For at fondsstyrene skal kunne ivareta felles utfordringer i deltakerfylkene, er det nødvendig å utarbeide et felles prioriteringsgrunnlag, som nedfelles i et felles bestillingsbrev til fondsstyret. For å avklare den felles bestillingen bør det være en forutgående prosess, der deltakerfylkene lager et felles dokument som behandles politisk i fylkene. På denne måten legger en både et helhetlig perspektiv til grunn for den samlede satsingen i fylkene og synliggjør for politiske myndigheter hvilken ramme det regionale forskningsfondet må handle innenfor.

De regionale forskningsstrategiene bør omfatte mer enn det som direkte berører forvaltningen av de regionale fondene og denne typen avgrensninger bør adresseres i bestillingsbrevet. Styringssignalene som gis må settes i sammenheng med annen virkemiddelbruk som forvaltes gjennom andre deler av det offentlige virkemiddelapparatet. Det vil si at bestillingen til fondsstyret, ved siden av samarbeidet mellom deltakerfylkene i fondsregionen, også må bygge på et samarbeid i fylket.

Hensikten med det felles bestillingsbrevet er at fylkekommunene som felles oppdragsgiver for fondet gir styrets arbeid retning, basert på en omforent forståelse av hverandres FoU-strategier. Bestillingsbrevet utdyper momenter i de fylkekommunale strategidokumentene uten å endre deres strategiske fokus eller særtrekk. Bestillingsbrevet kan bidra til å ”jevne ut” politikk i forkant og motvirke kamp i styret for ”egne” søknader. Det er imidlertid viktig at bestillingsbrevene ikke blir for detaljerte slik at styret fratras sin strategiske rolle. Bestillingsbrevet skal danne hovedretningen for de årlige prioriteringene av fondet og gir dermed en mulighet til justere kursen uten å gå veien om nye strategidokumenter.

4.2 Styret for regionale forskningsfond

St.prp. nr 1 (2008-2009) slår fast at de regionale forskningsfondene skal organiseres med et faglig uavhengig styre for hvert fond. Styret skal bestå av representanter oppnevnt av deltakerfylkene og av staten, der deltakerfylkene skal oppnevne leder og flertallet av medlemmene i styret, mens staten skal oppnevne mindretallet.

Med kravene til styresammensetningen signaliserer Regjeringen og Stortinget et ønske om offentlig kontroll, forvaltning og myndighet, både fylkeskommunal og statlig, samtidig som man vil ha et ”faglig uavhengig styre”. Fylkeskommunene er styrt av folkevalgte organer som beslutter hvordan deres myndighet kan utøves og delegeres i saker innenfor deres ansvarsområde. Kommunelovens §28 c gir fylkeskommunen anledning til å delegere myndighet også av

prinsipiell karakter til ”felles folkevalgt nemnd”, forutsatt at samme myndighet delegeres fra alle de samarbeidende fylkekommunene. Det legges derfor til grunn at et fondsstyre som er opprettet på grunnlag av kommunelovens forutsetning om felles folkevalgt nemnd, der myndighet av ”prinsipiell karakter” kan delegeres, ikke står i motsetning til kravet om et ”faglig uavhengig styre”.

Det at ordningen med regionale fondsstyrene er underlagt offentlig kontroll, forvaltning og myndighet trenger, slik utvalget forstår det, ikke å være i motsetning til et faglig uavhengig styre. Et faglig uavhengig styre kan oppfattes som et styre der ulik faglig kompetanse er representert og der styret gjør sine beslutninger ut fra en samlet faglig helhetsvurdering uten andre beslutningskrav fra eiere eller andre interessenter enn de som ligger i fastsatte premisser og mandat. Når det gjelder regionale forskningsfond vil disse premissene utgjøres av fylkekommunenes FoU-strategier og bestillingsbrev, retningslinjer for regionale forskningsfond og mandat for styret.

Utredningsutvalget har utformet et forslag til mandat for styrene for regionale forskningsfond som fondsstyrene skal arbeide etter, samt forslag til retningslinjer for fondene, jfr vedlegg.

4.2.1 Styrets ansvar og oppgaver

Fondsstyrets hovedoppgave er å ivareta et ansvar for deltakerfylkenes vedtatte FoU-satsinger innenfor de områder som dekkes av fondet, og slik bidra til å realisere relevante deler av deltakerfylkenes FoU-strategier. Deltakerfylkene utarbeider et felles bestillingsbrev til det valgte fondsstyret, basert på sine vedtatte FoU-strategier. Fondsstyret er ansvarlig for at det regionale forskningsfondet når de oppsatte mål og gjennomføres på en mest mulig effektiv måte i henhold til de rammer som gjelder og planer som er lagt. Fondsstyret må i tråd med bestillingsbrevet påse at fondet er godt koordinert med andre virkemidler for regional forskning og utvikling, både regionale og nasjonale.

Utlysning av FoU-midler vil være styrets viktigste styringsverktøy. Det er utlysningstekstene som i stor grad bestemmer hvilke søknader styret får velge blant. Styret må derfor, både av hensyn til søkerne og for egen del, søke å utforme så presise utlysninger som mulig. Selve søknadsbehandlingen og hvilke prosjekter som når opp i konkurransen om midlene, er i stor grad en konsekvens av utlysningen. Det er styret som, innenfor de rammer som er satt for fondet, definerer hvilke fagområder/tema en utlysning skal omfatte, målgrupper for utlysningen, hvilke søknadstyper som skal brukes, prosjektperiode og tilgjengelige midler for utlysningen. Dersom styret har særskilte føringer i forhold til en utlysning, det være seg prioritering av faglig kvalitet, prosjektstørrelse, særskilte krav til samarbeid eller lignende, må også det avklares og komme tydelig fram i utlysningsteksten. Krav til søknaden og vurderingskriterier må også framkomme av utlysningen.

Styret bør jobbe for at utlysningene innrettes slik at de gir grunnlag for utvikling av en balansert prosjektportefølje for realisering av fondets mål. Styret må vurdere tematikk og faglig innretning av utlysningene i lys av fondets langsiktige mål. Også samarbeid med andre fondsstyrene om utlysninger på områder av felles interesse, bør vurderes. Ved utforming av utlysninger må styret ta stilling til fondets bruk av menyen av søknadstyper, herunder målgruppe og hvor stor andel av midlene som skal legges til de ulike søknadstypene. For flere av fondene vil det antakelig være hensiktsmessig, både faglig og ressursmessig, å konsentrere utlysningene om noen få søknadstyper framfor å ta i bruk hele bredden i menyen. Styret må vurdere balansen mellom å finansiere flere små eller få store FoU-prosjekter. Små prosjekter har høyere transaksjonskostnader enn store prosjekter og kan ha mindre gjennomslagskraft. Større prosjekter vil gi bedre grunnlag for å bygge ny eller videreutvikle kompetanse som er viktig for regionen,

men krever også større langsiktighet. I så måte kan færre og større FoU-prosjekter være mer formålstjenlig enn mange små kortsiktige prosjekter.

Fondsstyret skal påse at det ikke foretas disposisjoner eller inngås avtaler som påfører fondet forpliktelser som går ut over de gitte rammer og retningslinjer. Arbeidet skal gjennomføres slik at unødige økonomiske overføringer fra et år til det neste unngås. Samtidig må styret påse at bevilgning til flerårige prosjekter ikke binder opp fondets midler i den grad at nye gode prosjekter ikke kan innvilges støtte. Midler fra det regionale forskningsfondet kan kombineres med andre offentlige virkemidler innenfor gjeldende regelverk for statsstøtte. Støtte til næringslivet må holde seg innenfor rammene som EØS-avtalen setter for statsstøtte.

Fondsstyret skal:

- I tråd med felles bestillingsbrev og FoU-strategier fra de samarbeidende fylkekommunene, utarbeide en overordnet handlingsplan (2-4 års varighet) som rulleres årlig. Handlingsplanen skal prioritere bruken av fondsmidlene mht tematikk, målgrupper og vektlegging av de ulike søknadstypene. Handlingsplanen skal oversendes deltakerfylkene til orientering.
- Utarbeide årlig budsjett og langtidsbudsjett.
- Utlyse forskningsmidler i henhold til vedtatt innretning av og økonomisk ramme for utlysningen.
- Fatte vedtak om bevilgning til forskningsprosjekter etter saksbehandling av sekretariatet og faglig vurdering av ekspertpaneler.
- Følge opp, på overordnet nivå, igangsatte prosjekter med spesielt fokus på prosjekter der det er meldt om vesentlige avvik.
- Behandle sluttrapporter fra prosjektene.
- Utarbeide årsrapport for fondet til deltakerfylkene og Kunnskapsdepartementet.
- Utarbeide en kommunikasjonsplan, informere om fondet og formidle fondets forskningsresultater.
- Bidra til å identifisere behov for endringer i menyen av søknadstyper slik at disse best kan bidra til å nå målene for de regionale fondene.

Styret skal stimulere til samhandling med andre regionale fond gjennom å holde seg oppdatert på aktiviteten i disse og søke samarbeid på områder med sammenfallende interesser. Styret skal også stimulere til fler- og tverrfaglig samarbeid i prosjekter som fondet finansierer og til internasjonalisering der dette er relevant. Styret skal bidra til kompetanseutvikling i relevante miljøer som er av strategisk betydning for fondets formål. Styret skal holde seg orientert om nasjonale og internasjonale aktiviteter som har betydning for fondets virksomhet og holde kontakt med forsknings- og brukermiljøer for å utvikle fondsdriften.

4.2.2 Styrets arbeidsform

Fondsstyret holder møter etter behov eller når et flertall av medlemmene ber om det. Sekretariatet innkaller til og legger til rette for møte i samråd med styreleder. Saksliste og sakspapirer sendes ut i rimelig tid før møtet, normalt minst en uke før møtet.

Fondsstyret er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er habile og avgir stemme. Når saker tas opp til avstemning, gjøres vedtak med simpelt flertall. Ved stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget. Varamedlemmene skal ha tilsendt saksdokumenter og referater fra alle møter. Dersom det på forhånd er kjent at inhabilitet blant styremedlemmer kan føre til at styret kan bli beslutningsudyktig, skal varamedlemmer innkalles sammen med det øvrige styret.

Fondsstyret skal ta hensyn til legitimitet og habilitet i arbeidet. Styrets leder har et særlig ansvar for å påse at regler om habilitet, forskningsetisk kvalitetskontroll og andre relevante saksbehandlingsregler ivaretas.

Sekretariatsleder har møterett i fondsstyret. Videre har Forskningsrådet møterett i styret for å kunne koordinere nasjonal forskningspolitikk og være rådgiver ift samhandling med nasjonale og internasjonale virkemidler. Utover dette avgjør fondsregionen hvilke andre aktører som kan møte i styret.

4.2.3 Styrets sammensetning

Sammensetningen av fondsstyret skal være slik at behovet for relevant bakgrunn, kunnskap, og erfaring ivaretas. Et samlet styre for et regionalt forskningsfond må besitte kompetanse som sikrer at styret kan ivareta sitt ansvar og sine oppgaver.

Arbeidet med oppnevning av et faglig uavhengig styre er nærmere beskrevet i avsnittene nedenfor. Styret må være sammensatt slik at det samlet har den nødvendige kompetansen for å kunne forvalte midlene i det regionale forskningsfondet på en god måte. Det er viktig at styret samlet har god forståelse for forskningens betydning som virkemiddel for regional utvikling og innovasjon og dermed kan vurdere hvordan fondets midler best kan disponeres for å utvikle de prioriterte innsatsområdene. Fondsstyret skal settes sammen av personer med bred innsikt i forskning, næringsliv og samfunnsproblemer for øvrig.

Deltakerfylkene har stor kunnskap om regionalt næringsliv, regionale innovasjonssystemer og regional utvikling. Denne kompetansen må forventes ivaretatt gjennom deltakerfylkenes representanter i styret. Nødvendig forskningsfaglig og forskningsadministrativ kompetanse i styret er et viktig ansvar for de "statlig oppnevnte" medlemmene av styret. Tilliten til forskningsprosjekter finansiert med midler fra regionale forskningsfond vil avhenge av god kvalitet på prosjektene og høy grad av regional relevans. Statlige styremedlemmer kan, dersom kommuneloven endres, og om dette synes hensiktsmessig, representere staten i flere regionale fondsstyret for å bidra til samspill og kunnskapsoverføring mellom fondene.

Krav til styrets habilitet må følge forvaltningslovens krav og Forskningsrådets tolkning og presisering av disse.² Det kan skape habilitetsproblemer i et styre dersom styret har medlemmer fra institusjoner som ofte vil være potensielle søkere til fondet. Dette kan for eksempel innebære at personer som representerer FoU-miljøer innenfor fondets geografiske ansvarsområde kan få habilitetsproblemer, bl.a ved behandling av budsjett- og bevilgningssaker. Representanter fra FoU-miljøer i fondsregionen kan imidlertid representere viktig kompetanse for styret og dette må vurderes opp mot habilitetskravene. Det vil i kompetente styre kunne være vanskelig å få til at alle styremedlemmer er habile i alle saker. Inhabile medlemmer fratrer i enkeltsaker.

4.2.4 Antall medlemmer i styret

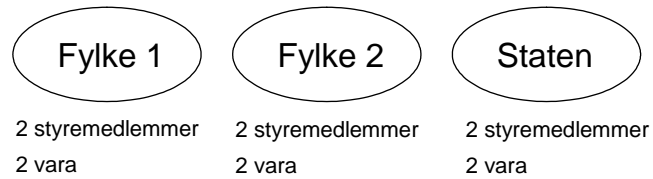
Utredningsutvalget mener at styre med færre medlemmer er mer styringsdyktige enn store styre. Kommuneloven § 28 c slår fast at hvert deltakerfylke må være representert med minimum to representanter i styret. Utredningsutvalget anbefaler at styrene for regionale forskningsfond skal ha to medlemmer og to varamedlemmer i nummerorden fra hvert deltakerfylke og fra staten.

²Forskningsrådets bestemmelser skiller i motsetning til forvaltningsloven ikke mellom ledelse i privat sektor og ledelse i offentlig sektor. Forskningsrådets bestemmelser likestiller samboerskap/partnerskap med ekteskap – noe forvaltningsloven ikke gjør. Forskningsrådets regler er mer utfyllende i forhold til konkurranseinhabilitet, uten at dette innebærer noen faktisk forskjell fra habilitetsbestemmelsene i forvaltningsloven.

Avhengig av om det er 2, 3 eller 4 deltakerfylker som har funnet sammen i et regionalt forskningsfond, vil det til sammen være 6, 8 eller 10 medlemmer i fondsstyret:

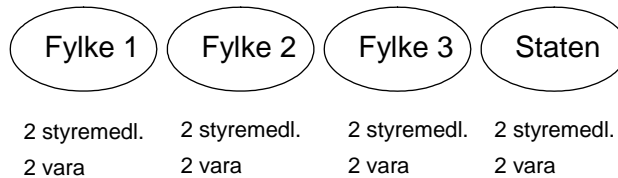
2 fylker i et regionalt forskningsfond:

4 styremedlemmer innstilt av deltakerfylkene
2 styremedlemmer innstilt av staten

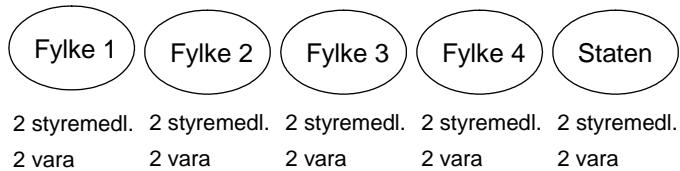
3 fylker i et regionalt forskningsfond:

6 styremedlemmer innstilt av deltakerfylkene
2 styremedlemmer innstilt av staten

4 fylker i et regionalt forskningsfond:

8 styremedlemmer innstilt av deltakerfylkene
2 styremedlemmer innstilt av staten

4.2.5 Forskningsrådet innstiller styremedlemmer på vegne av staten

Kunnskapsdepartementet har budsjett og forvaltningsansvaret for de regionale forskningsfondene og følgelig også det formelle ansvaret for å oppnevne statens representanter til fondsstyrene. Utredningsutvalget tror det vil være mest hensiktsmessig om Kunnskapsdepartementet delegerer denne oppgaven til Forskningsrådet. Å finne frem til egnede kandidater er en ressurskrevende oppgave som krever et godt nettverk. Både gjennom arbeidet med programstyrer og ekspertpaneler og gjennom arbeidet til sine regionale representanter, har Forskningsrådet tilegnet seg god oversikt over ressurspersoner i forskningsmiljø, næringsliv og forvaltning, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. På dette grunnlag anbefaler utredningsutvalget at det gjennom retningslinjene for de regionale forskningsfondene formaliseres at det er Forskningsrådet som er ansvarlig for å innstille statens medlemmer til de regionale fondsstyrene.

4.2.6 Prosess for styreoppnevning

Valget av avtalemodellen som styringsmodell for regionale forskningsfond utfordrer enkelte av føringene fra Stortinget. Kommuneloven hjemler ikke adgang for staten til å direkte oppnevne medlemmer til et styre for regionale forskningsfond. Det er mange hensyn som skal ivaretas ved oppnevning av de regionale fondsstyrene. Derfor anbefaler utredningsutvalget at det nedsettes en valgkomité for hvert regionale forskningsfond med representanter fra alle deltakerfylkene og Forskningsrådet. Dette vil sikre en helhetlig styresammensetning.

Utredningsutvalget legger til grunn at valgkomiteen etter forslag fra deltakerfylkene og Forskningsrådet skal utforme en felles innstilling til styremedlemmer og varamedlemmer i nummerorden til det regionale forskningsfondet, som alle deltakerfylkene og Forskningsrådet kan stille seg bak. Valgkomiteen skal også foreslå leder og nestleder for fondsstyret.

Forslag til samarbeidsavtaler mellom deltakerfylkene og med Forskningsrådet slår fast at oppnevning av styremedlemmer og varamedlemmer skjer på bakgrunn av innstilling fra valgkomiteen.

I henhold til kommuneloven er det deltakerfylkene selv som skal oppnevne sine styremedlemmer. Når det foreligger en enstemmig innstilling fra valgkomiteen, oppnevner deltakerfylkene sine medlemmer til styret. Videre skal vertsfylket, på bakgrunn av innstilling fra valgkomiteen, oppnevne statens representanter til styret etter at valgkomiteens innstilling av statlige styremedlemmer er godkjent i Forskningsrådet.

Så langt det er mulig må valgkomiteen søke å unngå innstilling av personer som i mange beslutningssammenhenger kan være inhabile i henhold til forvaltningslovens regler om habilitet. Innstillingen av et første- og andrevaramedlem fra hvert deltakerfylke og fra staten har som formål å minske sårbarheten ved inhabilitet og forfall som kan føre til beslutningsudyktighet.

Styret bør ha en oppnevningsperiode på 4 år som faller sammen med valgperioden til fylkestingene. Ved førstegangsoppnevning (fra 2010) vil styreperioden være 2 år. Styremedlemmene skal kunne gjenoppnevnes. Valgkomiteen gjeninntreder ved behov, eksempelvis dersom et styremedlem må fratruke før styreperioden går ut.

4.2.7 Utredningsutvalgets konklusjoner

Styrene for regionale forskningsfond er viktige for å utvikle fondene til et effektivt regional- og forskningspolitisk verktøy. Oppnevning og sammensetning av styrer for regionale forskningsfond er derfor en særlig viktig samarbeidsoppgave for fylkekommunene og staten. En valgkomité for hver fondsregion, der staten ved Forskningsrådet deltar sammen med de samarbeidende fylkeskommunene, vil være et godt redskap for å sikre en helhetlig styresammensetning og godt kompetente og habile styrer, uansett valg av styringsmodell for de regionale forskningsfondene.

Utredningsutvalget anbefaler at styrene for regionale forskningsfond skal ha to medlemmer og to varamedlemmer i nummerorden fra hvert deltakerfylke og fra staten. Utredningsutvalget mener det bør være uproblematisk at vertsfylket oppnevner statens medlemmer til fondsstyrene, forutsatt at forutsetninger og prosedyrer avtales og følges opp som foreslått. Utvalget mener at det er en styrke for de regionale fondene at styrene også har statlige styremedlemmer som kan se de regionale prioriteringene i et nytt perspektiv.

Utredningsutvalget anbefaler videre at kommuneloven endres slik at den åpner for at staten kan oppnevne medlemmer til "felles folkevalgt nemnd" og der medlemmet også kan bo utenfor fondsregionen. Dette vil gi lovhjemmel for Stortingets og Regjeringens føringer om at flertallet av styremedlemmene og styreleder i et fondsstyre skal være oppnevnt av fylkeskommunene og mindretallet av staten.

4.3 Sekretariat for regionale forskningfond

Hvert regionale forskningsfond skal ha et sekretariat. Arbeidet i sekretariatet er underlagt fondsstyret og sekretariatet rapporterer til styret. Sekretariatsleder ansettes av vertsfylket etter samråd i fondsregionen.

Fondssekretariatet skal ivareta behovet for profesjonalitet og kvalitet både i forvaltning og kundebetjening i forbindelse med utlysning av forskningsmidler, søknadsbehandling, etablering av prosjektkontrakter og prosjektoppfølgning.

4.3.1 Sekretariatets ansvar og oppgaver

Vertsfylket er ansvarlig for fondets sekretariat. Sekretariatet skal ha det daglige administrative ansvaret for driften av fondet, forberede og tilrettelegge fondsstyrets arbeid og iverksette dets vedtak.

Sekretariatet er fondets ”kundeport” med ansvar for å sikre et godt samspill med målgruppene for fondet. Sekretariatet skal informere om fondets mål og prioriteringer og gi potensielle søkere relevant søkerveiledning. Sekretariatet skal bidra til å kople brukere av forskning med relevante kompetansemiljøer innenfor fondets prioriterte satsingsområder, bidra til kopling av beslektede FoU-prosjekter og bidra til at avsluttede FoU-prosjekter kan fanges opp av andre virkemidler på den regionale arena. Sekretariatene bør samarbeide tett med Innovasjon Norges distriktskontorer.

Sekretariatets skal:

- Skape oppmerksomhet om og interesse for fondet blant aktuelle målgrupper/søkere.
- Innkalle til fondsstyremøter i samråd med styreleder og forberede saker til styret.
- Rapportere regelmessig til styret om fondets økonomi, faglige utviklingstrekk, resultater og måloppnåelse.
- Sørge for god kontakt og koordinering med deltakerfylkene og det regionale virkemiddelapparatet forøvrig.
- Være det operative bindeleddet inn mot Forskningsrådet sentralt.
- Tilrettelegge og iverksette utlysning av forskningsmidler:
 - Tilrettelegge og iverksette prosess for søknadsvurdering og seleksjon i tråd med de retningslinjer som gjelder for de ulike søknadstypene.
 - Foreslå eksperter til felles ekspertpaneler.
 - Utarbeide innstilling til styret med prosjekter for tildeling.
- Utforme prosjektkontrakter med prosjekter som får tildeling.
- Forestå økonomisk og fremdriftsmessig oppfølging av prosjektene, herunder vurdere og godkjenne/underkjenne økonomi- og framdriftsrapporter.
- Informere aktivt og målrettet om fondets resultater.
- Sørge for at fondets hjemmeside er oppdatert.

4.3.2 Sekretariatets sammensetning

Sekretariatet forutsettes å ha god innsikt i forsknings-, samfunns- og næringsmessige problemstillinger knyttet til fondets formål og målgruppe. Sekretariatet må samlet være i stand til:

- Å forstå hvordan forskning virker og kan bidra til innovasjon og regional utvikling slik at man kan ha en løpende dialog med fondenes målgrupper om deres forskningsbehov.
- Ha oversikt over øvrige virkemidler, initiativ og programmer for forskning, og oversikt over faktisk forskning og forskningskompetanse i Norge for å kunne bidra til en helhetlig bruk av virkemiddelporteføljen. I tillegg er det viktig at sekretariatene kan veilede fondenes kunder om FoU-satsinger som er relevante for den enkelte kunde og bidra til å koble kompetansemiljøer med brukere av forskning.
- Gjennomføre hensiktsmessige arbeidsprosesser i forskningsfinansiering for å sikre kvalitet og effektivitet i sekretariatets arbeid.
- Ha god oversikt over regionalt næringsliv og relevante kompetansemiljøer for fondet regionalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Ha god innsikt i styreforbereidende arbeid relevant for fondsstyrets ansvar og oppgaver.

Sekretariatsleder ansettes av vertsfylket etter samråd i fondsregionen. Utredningsutvalget forutsetter at Forskningsrådet deltar i alle sekretariatene. Forskningsrådet har erfaring og kompetanse til å ivareta forskningens kvalitet i alle ledd fra utlysning til tildeling av FoU-midler. I tillegg forutsettes det at Forskningsrådet skal fungere som et bindeledd mot nasjonale og

internasjonale forskningsprogrammer og mot ekspertpaneler som administreres av Forskningsrådet sentralt. Også andre virkemiddel- og utviklingsaktører på regionalt nivå vil representere viktig kompetanse når sekretariatene for de regionale forskningsfondene skal etableres.

Krav til sekretariatets habilitet må følge forvaltningslovens krav og Forskningsrådets tolkning og presisering av disse.³

4.3.3 Sekretariatets samarbeid med Norges forskningsråd

Både på nasjonalt og regionalt nivå vil Forskningsrådet være nært knyttet til fondene når det gjelder søknadsbehandling og kvalitetssikring. Utredningsutvalget legger til grunn at samarbeidet mellom de regionale forskningsfondene og Forskningsrådet reguleres i likelydende avtaler med alle de 7 fondene. Disse avtalene skal avklare deltakerfylkenes og Forskningsrådets forpliktelser og ansvar i samarbeidet om støtte til forvaltningen av et regionalt forskningsfond.

Forskningsrådet inngår i de regionale sekretariatene med et særlig ansvar for å bidra til et godt samarbeid mellom det regionale forskningsfondet og Forskningsrådet. Dette omfatter medvirkning i arbeidet med utlysning, søknadmottak og ekspertvurdering av søknader. Forskningsrådets deltakelse i sekretariatene vil også sikre kontakt og samspill med Forskningsrådets programmer, bringe inn finansieringsmulighetene i disse og bidra til beste mulige finansieringsløsninger.

Forskningsrådet forutsettes å levere støttetjenester til forvaltningen av det regionale forskningsfondet. Disse tjenestene, i form av støtte til utlysning av midler, søknadmottak, administrasjon av ekspertpaneler og tilgang til relevante IT-systemer, beskrives i detalj i Kunnskapsdepartementets retningslinjer for regionale forskningsfond.

Forskningsrådet forutsettes også å være en aktiv pådriver for læring i og erfaringsutveksling mellom de regionale forskningsfondene.

4.3.4 Utredningsutvalgets konklusjoner

Kompetente sekretariater er avgjørende for at styrene for de regionale forskningsfondene skal ha grunnlag for å treffe gode beslutninger. Kompetansen som kreves av fondssekretariatene vil være omfattende, og vil utfordre så vel fylkeskommunene som Forskningsrådet, ikke minst i de regionale forskningsfondenes oppstartsfase. Sekretariatet må ha god kunnskap om forutsetninger for regional utvikling og kunnskapsbehov i regionen, og i tett samarbeid med Forskningsrådet kunne bruke det beste av Forskningsrådets erfaring og systemer. Også andre virkemiddelaktører enn fylkeskommunene og Forskningsrådet vil kunne representere verdifull kompetanse i etableringen av kompetente sekretariater for regionale forskningsfond.

Sekretariatene er fondenes ”kundeport”. Et godt samspill mellom sekretariatene og fondenes målgrupper er en forutsetning for at ordningen med regionale forskningsfond skal bli en suksess.

³Forskningsrådets bestemmelser skiller i motsetning til forvaltningsloven ikke mellom ledelse i privat sektor og ledelse i offentlig sektor. Forskningsrådets bestemmelser likestiller samboerskap/partnerskap med ekteskap – noe forvaltningsloven ikke gjør. Forskningsrådets regler er mer utfyllende i forhold til konkurranseinhabilitet, uten at dette innebærer noen faktisk forskjell fra habilitetsbestemmelsene i forvaltningsloven.

4.4 Styrende dokumenter for regionale forskningsfond

4.4.1 Retningslinjer for regionale forskningsfond

Kunnskapsdepartementet har det forvaltningsmessige ansvar for regionale forskningsfond. Utredningsutvalget har lagt til grunn en styringsmodell for regionale forskningsfond som følger den tidligere omtalte avtalemодellen. Uansett formell styringsmodell, vil det imidlertid være nødvendig for departementet å nedfelle fondenes formål og rammebetingelser i egne retningslinjer for fondene. Ved en avtalemодell vil delegering av myndighet og rammer for bevilgning kunne gis til fylkeskommunene gjennom årlige tildelingsbrev, med henvisning til departementets fastsatte retningslinjer for fondene.

Utredningsutvalget har laget et forslag til retningslinjer for regionale forskningsfond. Retningslinjene tar utgangspunkt i de overordnede rammebetingelsene Stortinget har fastsatt, presiserer fondenes formål, beskriver styringsmodell og aktører og de ulike aktørenes roller og ansvar og fastsetter retningslinjer for søknadstyper, saksbehandling og rapportering. (Vedlegg)

4.4.2 Samarbeidsavtaler mellom deltakerfylker i et regionalt forskningsfond

Avtalemодellen, slik denne er foreslått hjemlet i kommuneloven § 28, vil kreve at hver fondsregion utarbeider en samarbeidsavtale som regulerer ansvar og arbeidsdeling i samarbeidet mellom de fylkeskommuner som inngår i fondsregionen. Avtalen regulerer hvordan deltakerfylkene samarbeider om oppnevning av et felles fondsstyre som er ansvarlig for fondets virksomhet, etablering av et sekretariat for å støtte fondets arbeid og valg av vertsfylke. Vertsfylket er forretningsfører for fondet og har ansvar for kontrakter og utbetalinger på vegne av fondet, samt økonomistyring og rapportering.

Utredningsutvalget har laget et forslag til mal for samarbeidsavtale mellom fylkeskommuner som samarbeider om et regionalt forskningsfond. Malen inneholder minimumsbestemmelser som bør omfattes av avtalen, men åpner for at den enkelte fondsregion kan avtale andre særlige forpliktelser som skal knyttes til fondssamarbeidet. (Vedlegg)

4.4.3 Samarbeidsavtale mellom deltakerfylker og Forskningsrådet

For å utnytte Forskningsrådets systemer for forskningsadministrasjon og for å påse at fondene samspiller godt med nasjonale og internasjonale virkemidler for FoU og innovasjon, anbefaler utredningsutvalget at de regionale forskningsfondene samarbeider tett med Norges forskningsråd i forvaltningen av fondene. Det anbefales at det utarbeides likelydende avtaler mellom Forskningsrådet og deltakerfylkene i de enkelte fondsregioner for å regulere dette samarbeidet. Utredningsutvalget har utarbeidet et forslag til mal for slike samarbeidsavtaler som beskriver samarbeidsområder og forpliktelser i tilknytning til søknadsbehandling, kvalitetssikring av søknader, personell og kompetanse til fondssekretariatene og tilgang til IT-systemer. I tillegg inneholder avtalen prosedyre for oppnevning av statens medlemmer til fondsstyrene. (Vedlegg)

4.4.4 Mandat for regionale fondsstyrer

Styrene for regionale forskningsfond er tiltenkt sentrale oppgaver i forvaltningen av fondene på vegne av overordnet myndighet og de samarbeidende fylkeskommuner i fondsregionen. Utredningsutvalget har derfor utarbeidet et forslag til mandat for styret for regionale forskningsfond som gir rammer for styrets arbeid. Mandatet presiserer styrets oppgaver og ansvar i tråd med de foreslåtte retningslinjer for fondet og de øvrige avtaledokumenter som er forslått å gjelde. (Vedlegg)

5 Innretning av regionale forskningsfond

5.1 Meny av søknadstyper

Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling gjennom å støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats i og for regionen. Regionale ulikheter vil kreve fleksibilitet i innretningen av de regionale forskningsfondene, og det bør derfor etableres en felles meny av søknadstyper som fondsstyrene kan velge blant for å nå målene for sine fond. Denne menyen av søknadstyper bør være dynamisk og videreutvikles basert på evaluering av de regionale fondene samt utviklingen i øvrig portefølje av FoU-virkemidler. Menyene av søknadstyper bør utformes slikt at fondene kan bidra til økt forskningsinnsats i regionen og samtidig bidra til å gjøre relevant kompetanse tilgjengelig for regionen.

Utlysning av FoU-midler vil være styrets viktigste styringsverktøy. Det er styret som, innenfor de rammer som er satt for fondet, definerer hvilke fagområder/tema en utlysning skal omfatte, målgrupper for utlysningen, hvilke søknadstyper som skal brukes, prosjektperiode og tilgjengelige midler for utlysningen. Selve søknadsbehandlingen og hvilke prosjekter som når opp i konkurransen om midlene, er i stor grad en konsekvens av utlysningen.

En viktig intensjon med regionale forskningsfond er at de skal komme i tillegg til de etablerte ordningene for forskningsfinansiering. Derfor anbefales det å gi valgte søknadstyper navn som knytter dem til de regionale fondene. Søknadstypene som anbefales tar utgangspunkt i eksisterende søknadstyper som Forskningsrådet bruker, men innretningen er søkt tilpasset behovene i regionale forskningsfond.

Det er naturlig at de regionale forskningsfondene tar utgangspunkt i og legger til grunn de gjeldende prinsipper om rettigheter og plikter som en mottaker av forskningsmidler har. Dette betyr at kontraktsmaler og generelle kontraktsbetingelser som er utarbeidet av Forskningsrådet også kan danne grunnlag for prosjekter som får støtte fra de regionale fondene. Gjeldende prinsipper for rettighetspolitikk slår fast at FoU-prosjekter finansiert helt eller delvis av offentlige midler, skal ivareta samfunnets interesser. Resultatene skal i bred forstand komme samfunnet til nytte, både gjennom oppbygging og formidling av kunnskap og kommersiell utnyttelse. Også de regionale fondene må ivareta denne viktige rollen ved å bidra til god forvaltning av immaterielle verdier fremkommet av forskning finansiert av offentlige midler.

Menyen av søknadstyper bør ikke være for omfattende og alle fondene skal kunne velge fra den samme menyen. Samtidig bør det være rom for å utvikle menyen av søknadstyper over tid, og de regionale fondene får en viktig rolle i å bidra med forslag til dette. Uttesting av nye virkemidler bør ivaretas av Forskningsrådet, gjennom for eksempel VRI, før søknadstypene i de regionale fondene endres.

Følgende søknadstyper anbefales for regionale forskningsfond:

- Regional kvalifiseringsstøtte
- Regionale bedriftsprosjekter
- Regionale offentlige prosjekter
- Regionale forskerprosjekter
- Regionale institusjonsprosjekter
- Regionale problemstillinger i nasjonale program

5.2 Beskrivelse av søknadstyper

5.2.1 Regional kvalifiseringsstøtte

Målet med kvalifiseringsstøtten er å utvikle FoU-prosjekter som kan kvalifisere til videre støtte fra relevante ordninger. Gode prosjektideer i søknader som ikke vurderes å ha tilstrekkelig kvalitet til å kunne få tildeling gjennom de øvrige søknadstypene, kan gis Regional kvalifiseringsstøtte for å videreutvikle og kvalifisere prosjektet. Målgrupper for kvalifiseringsstøtten er bedrifter, offentlig virksomhet, enkeltforskere og FoU-institusjoner.

Typiske kjennetegn ved Regional kvalifiseringsstøtte bør være:

- Støtte gis for en periode på inntil 12 måneder.
- Kostnader som normalt gir grunnlag for støtte er relevante prosjektkostnader som personalkostnader, kjøp av FoU-tjenester og andre relevante kostnader.

5.2.2 Regionale bedriftsprojekter

Regionale bedriftsprojekter skal styrke FoU-aktiviteten i bedrifter innenfor fondets prioriterte satsingsområder. Målgruppene er enkeltbedrifter med FoU-erfaring, enkeltbedrifter i samarbeid med FoU-institusjoner, konsortier av bedrifter eller konsortier av bedrifter i samarbeid med FoU-institusjoner.

Regionale bedriftsprojekter skal ta utgangspunkt i strategisk viktige problemstillinger for bedrifter og utløse FoU-aktivitet som spesielt bidrar til forskningsdrevet innovasjon og bærekraftig verdiskaping. Bedriftene som søker, må på fritt grunnlag kunne velge hvilke FoU-miljøer de ønsker å samarbeide med, uavhengig av geografisk plassering.

Typiske kjennetegn ved Regionale bedriftsprojekter bør være:

- Prosjekter av 1-3 års varighet.
- Prosjektansvarlig er en bedrift lokalisert innenfor fondets geografiske område
- Fortrinnsvis to eller flere deltakere per prosjekt.
- Gjennomføres fortrinnsvis i samarbeid med et FoU-miljø.
- Prosjektansvarlig og eventuelle samarbeidspartnere finansierer mer enn 50% av prosjektkostnadene.
- Kostnader som normalt gir grunnlag for støtte er relevante prosjektkostnader som personalkostnader, kjøp av eksterne FoU-tjenester, ett eller flere stipend og direkte prosjektutgifter.

Detaljerte krav og vurderingskriterier må utarbeides nærmere, men bør ta utgangspunkt i retningslinjene som Forskningsrådet bruker for Brukerstyrte innovasjonsprojekter (BIP).

5.2.3 Regionale offentlige prosjekter

Regionale offentlige prosjekter skal utløse og styrke FoU-aktivitet i offentlige virksomheter innenfor fondets prioriterte satsingsområder. Målgruppene er enkeltvirksomheter, enkeltvirksomheter i samarbeid med FoU-institusjoner og/eller bedrifter, konsortier av virksomheter eller konsortier av virksomheter i samarbeid med FoU-institusjoner og/eller bedrifter.

Regionale offentlige prosjekter skal ta utgangspunkt i strategisk viktige problemstillinger for offentlige virksomheter og utløse FoU-aktivitet som spesielt bidrar til forskningsdrevet innovasjon. Virksomhetene som søker, må på fritt grunnlag kunne velge hvilke FoU-miljøer de ønsker å samarbeide med, uavhengig av geografisk plassering.

Typiske kjennetegn ved Regionale offentlige prosjekter bør være:

- Prosjekter av 1-3 års varighet.
- Prosjektansvarlig er en offentlig virksomhet lokalisert innenfor fondets geografiske område.
- Fortrinnsvis to eller flere deltakere per prosjekt.
- Gjennomføres fortrinnsvis i samarbeid med et FoU-miljø.
- Prosjektansvarlig og eventuelle samarbeidspartnere finansierer 20% til 50% av prosjektkostnadene.
- Kostnader som normalt gir grunnlag for støtte er relevante prosjektkostnader som personalkostnader, kjøp av eksterne FoU-tjenester, ett eller flere stipend og direkte prosjektutgifter.

Detaljerte krav og vurderingskriterier må utarbeides nærmere, men bør ta utgangspunkt i retningslinjer som Forskningsrådet bruker for Brukerstyrte innovasjonsprosjekter (BIP), men spesielt tilpasset virksomheter i offentlig sektor.

5.2.4 Regionale forskerprosjekter

Regionale forskerprosjekter skal bidra til ny kunnskap om relevante problemstillinger i regionen og tema innenfor regional utvikling. Relevansen defineres av fondets utlysninger. Målgruppen for de regionale forskerprosjektene er enkeltforskere eller grupper av forskere ved en eller flere forskningsmiljøer (universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter, institusjoner med forskning som viktig del av virksomheten). Regionale forskerprosjekter bør tildeles etter åpne utlysninger der også forskningsmiljøer utenfor fondets geografiske område kan søke.

Kjennetegn ved Regionale forskerprosjekter bør være:

- Prosjekter av 1-3 års varighet.
- Prosjektansvarlig skal være en norsk institusjon med en navngitt administrativt ansvarlig.
- Kostnader som normalt gir grunnlag for støtte er relevante prosjektkostnader som personalkostnader, ett eller flere stipend, kjøp av FoU-tjenester, nettverkstiltak og mindre utstyrsenheter.

Detaljerte krav til søknaden og vurderingskriterier bør samsvare med Forskningsrådets retningslinjer for Forskerprosjekter.

5.2.5 Regionale institusjonsprosjekter

Regionale institusjonsprosjekter skal styrke et forskningsmiljø innenfor regionalt prioriterte områder, gjennom å bygge ny kompetanse eller utvikle eksisterende kompetanse. Prosjektene skal bidra til å styrke miljøer av høy kvalitet eller bygge opp nye miljøer på områder av strategisk betydning. Prosjektene må være forankret i søkerinstitusjonens strategiske planer. Relevansen defineres av fondets utlysninger.

Målgruppen er universiteter, høyskoler eller forskingsinstitutter innenfor fondets geografiske område, men også miljøer med annen lokalisering der disse har spesielt gode faglige forutsetninger i forhold til regionens utfordringer og FoU-behov. Det viktigste er å gjøre relevant kompetanse tilgjengelig *for* regionen, uavhengig av om den faktisk er lokalisert *i* regionen.

Typiske kjennetegn ved Regionale institusjonsprosjekter bør være:

- Prosjekter av 2-4 års varighet.
- Kan inneholde doktorgrader.
- Prosjektansvarlig skal være en norsk institusjon med en navngitt administrativt ansvarlig. Institusjonens ledelse er faglig og finansielt ansvarlig for utvikling og gjennomføring av prosjektet.

- Prosjektene kan med fordel delfinansieres av bedrifter eller offentlige virksomheter for å sikre relevansen av kompetansen som utvikles og stimulere til samarbeid mellom forskningsmiljøet og relevante brukere.
- Kostnader som normalt gir grunnlag for støtte er relevante prosjektkostnader som personalkostnader, ett eller flere stipend, kjøp av FoU-tjenester, nettverkstiltak og mindre utstyrsenheter.

Detaljerte krav og vurderingskriterier må utarbeides nærmere, men bør ta utgangspunkt i retningslinjene som Forskningsrådet bruker for Institusjonsforankret strategisk prosjekt og Kompetanseprosjekt med brukermedvirkning.

5.2.6 Regionale problemstillinger i nasjonale program

Nasjonale forskningsprogrammer er etablert med utgangspunkt i nasjonale prioriteringer. Disse kan være, men behøver ikke være, overlappende med det som er regionale prioriteringer innenfor samme tematiske området. Utlysning av regionalt definerte problemstillinger i nasjonale forskningsprogrammer gir mulighet for å løfte frem problemstillinger med spesiell regional relevans på den nasjonale forskningsagendaen. Innenfor havbruk kan det være satsinger på nye arter som ikke prioriteres i nasjonale programmer. Innenfor petroleumsforskningen kan det for eksempel være spesielle utfordringer knyttet til ulike værforhold. Konsekvenser av klimaendringer og behov for tilpasninger kan også gi spesielle regionale problemstillinger som ikke nødvendigvis når frem i nasjonale prioriteringer.

Regionale problemstillinger i nasjonale program gir regionene tilgang til de beste nasjonale kompetansmiljøene og kobler regionale satsinger mot nasjonale satsinger. Aktuelle problemstillinger defineres av regionalt fondsstyre. Ulike søknadstyper kan benyttes etter en vurdering av hva som er mest hensiktsmessig for den gjeldende problemstilling.

5.3 Søknadsbehandling

De ulike regionale forskningsfondene vil ha sin virksomhet knyttet til de samme søknadstypene og bør derfor arbeide innenfor felles saksbehandlingsprosedyrer. Dette vil gi forutsigbarhet og likebehandling av søknader på tvers av geografi, samtidig som det gir et godt grunnlag for samhandling og erfaringsutveksling mellom fondene.

Forskningsrådet har allerede prosesser, maler og systemer for saksbehandling av søknader om FoU-midler. Forskningsrådet ønsker å stille dette til disposisjon som et utgangspunkt for søknadsbehandlingen i de regionale forskningsfondene. Det er spesielt viktig å påpeke at Forskningsrådet har it-systemer som støtter hele prosessen fra søknadsmottak og søknadsevaluering til prosjektoppfølgning og rapportering. Disse systemene er allerede kjent blant de regionale fondenes målgrupper og bør derfor benyttes til å støtte forvaltningen av de regionale fondene.

Bruk av felles tematiske ekspertpaneler til vurdering av søknadene er viktig for å ivareta kvalitetsaspektene og sikre habilitet i vurderingen av prosjektene som skal finansieres av de regionale forskningsfondene. Eksempelvis vil en slik ordning samle alle IKT-prosjektene på tvers av regionale fond og få søknadene vurdert av det samme felles ekspertpanelet. Dette sikrer likebehandling på tvers av geografi og muliggjør også anbefalinger om samhandling på tvers av fond. Ekspertpanelene oppnevnes av Forskningsrådet etter innspill fra de regionale fondssekretariatene.

For at en slik ordning skal fungere i praksis bør de regionale fondene benytte felles datoer for utlysninger og søknadsfrister. Det kan for eksempel legges opp til en søknadsrunde på våren og en

på høsten. Valget av datoer bør sees i sammenheng med tilsvarende frister som benyttes av relevante programmet i Forskningsrådet.

5.3.1 Regional behandling og tildeling

Søknadshandlingen av søknadstypen Regional kvalifiseringsstøtte bør legges opp til å være enkel, fleksibel og minst mulig byråkratisk. Disse søknadene behandles regionalt, uten bruk av ekspertpaneler. De viktigste prinsippene for saksbehandlingen bør være:

- Regionalt styre setter økonomiske rammer og eventuelle tematiske prioriteringer.
- Utlysning med løpende søknadsfrist og behandling.
- Fondsstyret kan med fordel gi sekretariatet fullmakt til å løpende å tildele støtte innenfor gitte rammer.

5.3.2 Regional behandling og tildeling, med nasjonal kvalitetssikring

Søknadshandlingen av søknadstypene Regionale bedriftsprosjekter, Regionale offentlige prosjekter, Regionale forskerprosjekter og Regionale institusjonsprosjekter bør gjøres i samarbeid mellom det regionale fondssekretariatet og Forskningsrådet som administrerer nasjonale ekspertpaneler. Ekspertpanelene vurderer enkeltsøknader etter definerte kriterier, men rangerer ikke søknadene. De viktigste prinsippene for saksbehandlingen bør være:

- Regionalt fondsstyre setter økonomiske rammer, tematiske prioriteringer og utformer utlysning.
- Koordinerte utlysningstidspunkter (mellom regionene og med relevante nasjonale programmer).
- Regionalt fondssekretariat går gjennom søknader og anbefaler for regionalt fondsstyre hvilke søknader som skal fremmes for nasjonal ekspertvurdering (dvs avviser søknader som ikke oppfyller formelle krav eller ikke er innenfor de kravene og føringene for den gjeldende utlysningen).
- Styret fremmer søknader for felles kvalitetssikring, gjennom bruk av ekspertpaneler som administreres av Forskningsrådet.
- Ekspertpanelene vurderer søknadene, setter karakter på utvalgte vurderingskriterier og anbefaler/ikke anbefaler tildeling, samt gir anbefalinger om samhandling på tvers av prosjekter og fond der det er relevant.
- Regionalt fondssekretariat vurderer søknadene, setter karakter på gjenværende vurderingskriterier og innstiller prosjekter til bevilgning.
- Regionalt styre beslutter tildeling av midler etter innstilling fra regionalt fondssekretariat og råd fra nasjonale ekspertpaneler.
- Gode prosjektideer i søknader som ikke vurderes å ha tilstrekkelig kvalitet til å kunne få tildeling, kan gis Regional kvalifiseringsstøtte for å videreutvikle og kvalifisere prosjektet.

5.3.3 Utlysning gjennom nasjonale programmer

For Regionale problemstillinger i nasjonale program vil søknadsbehandlingen gjøres i regi av Forskningsrådet etter de retningslinjer og krav som til enhver tid er gjeldende for det aktuelle program og de aktuelle søknadstypene. De viktigste prinsippene utlysning i nasjonale program bør være:

- Regionalt styre setter økonomiske rammer og definerer problemstilling(er) som grunnlag for utlysning.
- Regionalt sekretariat utformer utlysning i samarbeid med nasjonalt program.
- Utlysning skjer gjennom nasjonalt program.
- Nasjonal kvalitetssikring gjennom ekspertvurdering i regi av Forskningsrådet
- Nasjonalt programstyre tildeler midler etter dialog med regionalt fondsstyre.

5.4 Utredningsutvalgets konklusjoner

Utredningsutvalget anbefaler at de regionale forskningsfondene bør ha et felles sett med søknadstyper å velge blant. Denne menyen av søknadstyper bør utvikles over tid slik at disse best kan bidra til å nå målene for de regionale fondene. De regionale fondene vil ha en viktig rolle i å bidra til å identifisere behov for endringer i menyen av søknadstyper. Uttesting av nye virkemidler bør ivaretas av Forskningsrådet, gjennom for eksempel VRI, før søknadstypene i de regionale fondene endres.

De ulike regionale forskningsfondene bør ha felles prosedyrer for saksbehandling for å bidra til nødvendig legitimitet for ordningen. Bruk av felles tematiske ekspertpaneler til vurdering av søknadene er viktig for å ivareta kvalitetsaspektene og sikre habilitet i vurderingen av prosjektene. Felles rutiner for saksbehandling vil gi forutsigbarhet og likebehandling av søknader uavhengig av geografi, samtidig som det gir et godt grunnlag for samhandling og erfaringsutveksling mellom fondene. Dette vil også bidra til en mest mulig effektiv forvaltning.

Forskningsrådet har allerede prosesser, maler og systemer for saksbehandling av søknader som bør danne grunnlag for de regionale forskningsfondene. Forskningsrådet har IT-systemer som bør tilpasses og gjenbrukes, for å sikre en mest mulig kostnadseffektiv løsning. Søknadssystemet er for eksempel allerede kjent blant de regionale fondenes målgrupper og bør derfor benyttes til å støtte forvaltningen av de regionale fondene.

Utredningsutvalget anbefaler at det i en etableringsfase for de regionale fondene er nødvendig med felles søknadsfrister og felles ekspertpaneler. Basert på erfaring etter noen års drift bør det vurderes om dette fortsatt er ønskelig, eller om det er riktig å åpne for ulike regionale søknadsfrister og regionale ekspertpaneler.

6 Fordeling av midler til regionale forskningsfond

6.1 Faste kriterier fordeling av midler til regionale forskningsfond

Om lag 80% av samlet årlig avkastning skal fordeles etter faste kriterier. Kunnskapsdepartementet vil konkretisere dette i en fordelingsnøkkel. I Stortingsproposisjonen er det forutsatt at om lag 40% av samlet avkastning blir fordelt mellom fondene på grunnlag av en lik sats pr fylke, og om lag 40% av samlet avkastning mellom fondene etter de samarbeidende fylkenes folketall. I tillegg skal om lag 5% av samlet avkastning settes av til de tre nordligste fylkene.

6.2 Stimuleringsmidler for samarbeid og kvalitet

Om lag 15% av midlene skal fordeles til de regionale fondene som har best kvalitet på FoU-prosjektene og til regionale fond som har fått fram FoU-prosjekter finansiert gjennom mer enn ett fond. Kunnskapsdepartementet har bedt utredningsutvalget om forslag til mekanismer for å ivareta dette.

”15%-potten” ble foreslått av Forskningsrådet blant annet for å adressere bekymring i forskningsmiljøene ift kvalitetshensyn og som et tiltak for å motvirke en mulig fragmentering av forskningsinnsatsen og stimulere til samhandling mellom fondene. Da denne konkurransepotten ble foreslått var ikke antall regionale forskningsfond bestemt.

En hovedutfordring for de regionale fondene vil være å løfte blikket, åpne for samarbeid og stimulere til aktivitet utenfor egne fondsgrenser. Det er viktig at de geografiske grensene ikke blir til hinder for større satsinger på tvers av fond og at det ensidig satses på å bygge kompetanse innenfor fondets eget område. Dette krever en bevisstgjøring i fondsstyrene, og ”15%-potten” kan brukes til å stimulere samhandling, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon. De enkelte regionale forskningsfondene vil ha begrensede midler tilgjengelig og da kan ”15%-potten” være en viktig gulrot for å få til større satsinger og få i gang aktivitet som ellers ikke ville funnet sted.

Samarbeid mellom fond som muliggjør større satsinger og koordinert kunnskapsutvikling, som aktivt søker kompetanse utenfor egen region og som bidrar til nye typer aktiviteter og samarbeidsformer, bør belønnes gjennom ”15%-potten”. Aktuelle kriterier kan være:

- Fond som har felles utlysninger og sammen finansierer felles prosjekter på tvers av fondsgrenser.
- Utlysning av regionale definerte problemstillinger i nasjonale forskningsprogrammer
- Fond som støtter prosjekter med deltakelse og aktivitet utenfor egen region, selv der dette ikke omfatter samfinansiering med andre fond.
- Deltakelse i internasjonale aktiviteter eller støtte til prosjekter med internasjonal deltakelse.

For å stimulere til høyest mulig kvalitet i fondenes prosjektporteføljer, kan deler av ”15%-potten” brukes til å premiere de regionale fondene med best kvalitet på sine FoU-prosjekter. Det er fondene, ikke FoU-prosjektene de støtter, som konkurrerer om og vil være mottakere av kvalitetsmidlene. Midlene kan fordeles med utgangspunkt i søknadsvurderingene som gjøres i de felles ekspertpanelene. For eksempel kan det beregnes gjennomsnittskarakterer for kvalitetsvurderinger gjort av ekspertpanelene for alle prosjekter som får støtte fra hvert fond. Dette vil gi en god indikasjon på hvilke fond som får frem FoU-prosjektene med høyest kvalitet. Noen fond vil ha et bedre utgangspunkt for å kunne konkurrere på kvalitetskriterier enn andre, blant annet på grunn av sterke FoU-miljøer i fondsregionen. Det er viktig at det tas hensyn til

relativ forbedring i kvaliteten på prosjektene i et fond og ikke bare absolutte nivåer ved vurdering av fondenes prosjektporteføljer.

Det er to mulige hovedmekanismer for fordeling av ”15%-potten”:

- Søknadsbasert, med en kvalifisert vurdering av et bevilgende organ.
- Indikatorbasert etter faste definerte kriterier, uten behov for søknad.

Ved et søknadsbasert system kan Forskningsrådet være bevilgende organ. Gjennom VRI har Forskningsrådet etablert et programstyre som kan få i oppgave å utvikle og forvalte en ordning for bruk av ”15 %-potten”. Siden regionale forskningsfond også vil dekke offentlig sektor og et bredere sett med problemstillinger enn VRI, kan det være naturlig å vurdere sammensetningen av programstyret for VRI dersom dette skal være bevilgende organ for ”15%-potten”.

Ved et indikatorbasert system vil det gjøres en årlig sammenstilling av det enkeltes fonds resultater målt ift til de kriteriene som er definert. Deretter kan ”15%-potten” fordeles mellom de ulike fondene etter relativ måloppnåelse. Et slikt system krever at det utarbeides et sett med objektive kriterier for å måle samarbeidsaktivitet og kvalitetsnivå. I et slikt system kan foregående års resultater gi utslag i neste års bevilgning til fondet.

En problemstilling er om det på det nåværende tidspunkt er nok kunnskap om hvordan de regionale forskningsfondene faktisk kommer til å operere til at det er riktig å detaljere kriterier og mekanismer for ”15%-potten” allerede nå. Det er klokt å utrede detaljene i denne ordningen på et senere tidspunkt når det foreligger praktisk erfaring med forvaltningen av de regionale fondene.

I det første året med regionale forskningsfond er det ikke mulig å fordele ”15%-potten” basert på en vurdering av kvalitet og gjennomførte samarbeidsaktiviteter, gitt at de regionale fondene på det tidspunktet ennå ikke har gitt noen bevilgninger til FoU-prosjekter. En løsning kan da være å la de regionale fondene søke om midler fra ”15%-potten” til å delfinansiere felles utlysninger mellom flere fond eller utlysninger av utvalgte regionale problemstillinger gjennom nasjonale programmer. En annen løsning er å fordele ”15%-potten” etter samme kriterier som for de øvrige 80% eller 85% av avkastningen det første året, men med tydelig beskjed om at denne andelen av midlene vil omfordeles i senere år. Alternativt kan Kunnskapsdepartementet holde tilbake ”15%-potten” til resultater fra de første tildelingsrundene foreligger.

6.3 Samiske interesser

Sametingets primære ønske er et eget samisk forskningsfond, men et slikt syn har ikke fått gjennomslag. Et alternativ til dette kan da være at samiske interesser ivaretas innenfor systemet med regionale forskningsfond, men at samiske interesser tilføres egne FoU-midler i tillegg til fondets. Samiske interesser kan sikres styrerepresentasjon i de fond som omfatter samiske kjerneområder, og deltagelse i det forskningsstrategiske arbeidet i regionen bør kunne sikres gjennom de samarbeidsavtaler Sametinget har med aktuelle fylkeskommuner. Uten egne midler kan det være nødvendig å øremerke midler innenfor regionens fondsmidler for å sikre at samiske forskningsutfordringer ivaretas innenfor de fond som omfatter samiske kjerneområder

6.4 Utredningsutvalgets konklusjoner

Utredningsutvalget mener at en søknadsbasert tildeling av ”15%-potten” med en kvalifisert vurdering av utvalgte kriterier for å stimulere samarbeid og kvalitet er mest hensiktsmessig på kort sikt. Det kan være aktuelt å vurdere bruk av et indikatorbasert system på lengre sikt, men dette krever praktisk erfaring fra forvaltningen av fondene for å kunne utarbeide gode kriterier. Et faglig styre i Forskningsrådet bør fungere som bevilgende organ for ”15%-potten”. Dette betyr at

”15%-potten” bevilges fra Kunnskapsdepartementet til Forskningsrådet, men at disse pengene i sin helhet skal tildeles de regionale forskningsfondene.

I de første to årene etter etablering av ordningen med regionale forskningsfond bør ”15%-potten” utelukkende brukes til å stimulere samarbeid. I de to første årene bør de regionale fondene søke om midler fra ”15%-potten” til å delfinansiere felles utlysninger mellom flere fond eller utlysninger av utvalgte regionale problemstillinger gjennom nasjonale programmer. Eventuelle gjenstående midler etter en slik søknadsrunde bør fordeles som for de øvrige 80% eller 85% av avkastningen.

Etter to års forvaltning av de regionale fondene bør man basert på praktiske erfaringer med ordningen videreutvikle stimuleringsmidlene for samarbeid og kvalitet. Det bør da gjøres en vurdering av på hvilken måte kvalitetskriterier bør tillegges vekt ved tildeling av ”15%-potten”. Det kreves praktisk erfaring fra forvaltningen av fondene for å kunne utarbeide gode kriterier for å måle og premiere kvalitet.

De regionale forskningsfondene kan inkludere særskilte samiske forskningsutfordringer. Dette kan sikres ved at de aktuelle forskningsfondene tilføres øremerkede midler til dette formålet.

7 Samhandling mellom de regionale forskningsfondene og med andre virkemidler

7.1 Samhandling mellom regionale forskningsfond

Etableringen av regionale forskningsfond betyr et nytt nivå for styring og finansiering av forskning i Norge. For å unngå flere parallelle satsinger og mange små prosjekter og samtidig bidra til god slagkraft, er det viktig å sikre en god koordinering og samhandling mellom de regionale fondene. Innenfor innsatsområder som er felles på tvers av ulike regioner, bør det i tillegg tilstrebes en nasjonal arbeidsdeling som gir rom for regional spesialisering.

Felles rammeverk og styringsdokumenter for de regionale forskningsfondene, herunder felles søknadstyper, søknadssystemer, søknadsfrister og prinsipper for søknadsbehandling, vil i seg selv bidra til at fondene ser erfaringsutveksling som formålstjenlig for utviklingen av eget fond. I tillegg forventes det at fordelingen av "15%-potten" til samarbeid og kvalitet vil stimulere til samhandling mellom fond.

Forskningsrådets deltakelse i alle de regionale fondssekretariatene vil også bidra til erfaringsutveksling mellom fondene og systematisering av kunnskap om "best practise" i prosjektutvelgelse og forvaltning av fondene. Forskningsrådet har lang erfaring med kunnskapsspredning og organisering av læringsarenaer. Dette er kompetanse som må komme de regionale forskningsfondene til gode og som vil sikre at det etableres hensiktsmessige arenaer for kunnskapsoverføring og læring mellom de regionale fondene.

7.2 Samhandling med andre virkemidler

De regionale forskningsfondene må både sees i sammenheng med fylkeskommunenes øvrige virkemidler for regional utvikling og med regionale satsinger i regi av de nasjonale virkemiddelaktørene. Midler fra de regionale forskningsfond bør kunne understøtte og forsterke igangværende satsinger regionalt gjennom å være en kilde til FoU-prosjektfinansiering av gode ideer som genereres gjennom de andre satsingene. Samtidig må regionale og nasjonale virkemiddelaktører påse at gode prosjekter som utvikles gjennom regionale forskningsfond, blir fanget opp og videreutviklet gjennom det tjenestetilbudet som disse forvalter.

Innovasjon Norges distriktskontorer er den primære kundeporten for regionale bedrifter som ønsker tjenester fra offentlige virkemiddelaktører. Distriktskontorene har gjennom mange år opparbeidet bred kunnskap om og god innsikt i distriktenes næringsliv og samarbeider nært bl.a. med fylkeskommunene og Forskningsrådet. Innovasjon Norges distriktskontorer bør således være tett på de regionale forskningsfondene, slik at man sikrer en felles inngang regionalt til offentlige virkemidler og tjenester ("one-stop-shop"), der næringslivet får veiledning i forhold til den samlede virkemiddelporteføljen, inkludert regionale forskningsfond.

7.2.1 Fylkeskommunenes øvrige virkemidler

Fylkeskommunene har en rekke virkemidler til regional utvikling til disposisjon. Delvis er dette rene fylkeskommunale ordninger eller nasjonale ordninger som forvaltes gjennom ulike tildelingssystemer til fylkeskommunene. Den største av disse ordningene er tilskudd til regional utvikling (statsbudsjettet for 2009 kap 550 postene 60-64 2,015 mrd). Denne statlige bevilgningen forvaltes av fylkeskommunene etter prinsippet om lokalt totalansvar, dvs. at fylkeskommunene får årlig overført hele bevilgningen endelig og rapportert til Kommunal- og

regionaldepartementet. Det innebærer at fylkeskommunene har ansvar for regelverk, bevilgninger, kontroll og utbetaling. Midlene overføres den enkelte fylkeskommune gjennom et eget tildelingsbrev som inneholder statlige forventninger og føringer for bruken av midlene. Den totale innretningen og hovedprioriteringen av virkemidlene skjer i samråd med de øvrige regionale utviklingsaktørene – de regionale partnerskapene. De fleste fylkeskommunene har en tredelt forvaltning av midlene. Den ene delen forvaltes av fylkeskommunene og er vanligvis innrettet mot medfinansiering av kommunal infrastruktur, stedsutvikling og næringsrettet kompetanseoppbygging. Den andre delen tildeles Innovasjon Norge til bedriftsutvikling. Den tredje delen bevilges enkeltkommuner som kommunale næringsfond. Enkelte virkemidler forvaltes etter såkalt partnerskapsmodeller der næringsliv, en eller flere kommuner, FoU-systemer og fylkeskommuner sammen utvikler strategier og et styre utgått av partnerskapet og oppnevnt av fylkeskommunene, beslutter.

Virkemidlenes hovedinnretning er tilrettelegging for regional utvikling gjennom utbygging av næringsrettet infrastruktur, stedutvikling, kompetanseoppbygging herunder oppbygging av næringsrettet FoU og bedriftsutvikling.

7.2.2 Forskningsrådets virkemidler

Forskningsrådets 12 regionale representanter fungerer både som ”lyttepost” og som Forskningsrådets ”forlengede arm” i regionene. Arbeidsoppgavene er knyttet til forbedring av kundeservicen regionalt gjennom oppsøkende virksomhet og formidling av de muligheter som ligger i Forskningsrådets virkemidler. Representantene deltar også i regionale planprosesser bl.a. gjennom arbeidet med regionale utviklingsplaner, i diskusjoner med de regionale partnerskapene og i styringsgruppene i VRI og Arena. En viktig oppgave er å kople regionalt næringsliv med de beste FoU-miljøene regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Arbeidet understøtter virksomheten i Forskningsrådets programsekretariater og styrker de nasjonale programmene kontakflate mot regionale aktører. De regionale representantene har kontor plass ved Innovasjon Norges distriktskontorer og samarbeider tett med IN både strategisk og operativt. For de regionale representantene vil det være selvsagt å arbeide tett opp mot de regionale forskningsfondene ved etableringen av disse.

VRI - Virkemidler for regional FoU og innovasjon - er Forskningsrådets hovedsatsing på forskning og innovasjon i norske regioner. Det overordnede målet for VRI er å fremme innovasjon, kunnskapsutvikling og verdiskaping gjennom regional samhandling og en forsterket FoU-innsats i og for regionene. Det er etablert VRI-satsinger i samtlige norske regioner/fylker. Gjennom VRI har regionene utviklet strategier og foretatt prioriteringer av innsatsområder og virkemidler for å styrke samarbeidet og kunnskapsflyten mellom FoU og næringsliv. VRI-satsingene regionalt forvaltes etter en partnerskapsmodell med fylkeskommunen, næringsliv, FoU-miljøer og andre relevante interessenter. VRI har også utviklet felles læringsarenaer som bidrar til økt dialog, både mellom regionene og mellom regionene og det nasjonale virkemiddelapparatet. Erfaringer fra VRI vil være nyttige for regionale forskningsfond. Den samhandling og læring som de regionale forskningsfondene er avhengig av kan for eksempel samkjøres/koordineres med tilsvarende aktiviteter i VRI. I dag er det ikke midler i VRI til finansiering av FoU-prosjekter, med unntak for små midler til forprosjekter. Med etableringen av regionale forskningsfond har disse prosjektideene fått en naturlig finansieringskilde regionalt. Det er også naturlig at regionale forskningsfond og samhandlingsaktivitetene i de regionale VRI-satsingene blir sett i sammenheng og utnyttes slik at de bidrar til å støtte opp under hverandre. Behovet for VRI vil ikke falle bort ved opprettelsen av regionale forskningsfond. Forskningsrådet bør fortsatt ha et nasjonalt instrument for regional mobilisering, og VRI kan ha rollen som mobiliserings-, utprøvings- og læringsarena, også i forhold til de regionale forskningsfondene.

SkatteFUNN, skattefradragssystemet for bedrifters FoU-utgifter, administreres av Forskningsrådet i samarbeid med Innovasjon Norge og Skatteetaten. SkatteFUNN er en særdeles viktig mobiliseringsarena for næringslivets FoU-aktivitet, ettersom ordningen fungerer på bedriftenes egne premisser – det vil si at de selv velger hva de vil forske på eller utvikle av tjenester, produkter eller prosesser. Ordningen fungerer som et teknologi- og bransjenøytralt virkemiddel og har samme betingelser i hele landet. Erfaringen har vist at det spesielt er de små og mellomstore foretakene som i utgangspunktet har lav FoU-aktivitet og liten FoU-erfaring, som drar størst nytte av SkatteFUNN. Gjennom FoU-prosjektene øker bedriftene sin kunnskap og kompetanse og får økt fokus på FoU som strategisk virkemiddel for bedriftens vekststrategi. Det er naturlig at de regionale forskningsfondene ser fondsaktiviteten i sammenheng med regionens SkatteFUNN-prosjekter og kan bidra til å forsterke disse.

De nasjonale programmene er Forskningsrådets viktigste virkemiddel for utvikling av kunnskapsintensivt næringsliv. Norsk næringsrettet forskning må være konkurransedyktig internasjonalt, og de nasjonale programmene stiller høye krav til kvalitet og forskningsinnhold. Sentrale næringsrettede programmer i Forskningsrådet er Sentre for forskningsdrevet innovasjon, Brukerstyrt innovasjonsarena, Store programmer, og innovasjonsprogrammene. Regionale forskningsfond forventes å styrke kvalifiseringsgrunnlaget til de nasjonale programmene og til internasjonal forskningssamarbeid, herunder forsknings- og innovasjonsprogrammene i EU.

7.2.3 Innovasjon Norges virkemidler

Arena-programmet er en felles satsing mellom Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA. Arena-programmets mål er å øke verdiskapingen i regionale næringsmiljøer. Dette er miljøer med en konsentrasjon av bedrifter innenfor samme bransje/verdikjede, som sammen kan danne et velutviklet kompetansemiljø. Programmet tilbyr faglig og finansiell støtte til å etablere Arena-nettverk. Programmet skal dessuten bidra til læring i innovasjonsprosesser og utvikling av næringsmiljøene. For å få til dette trekkes forsknings- og utdanningsmiljøer ved både universiteter og høyskoler inn i samarbeidet. Også flere andre private og offentlige aktører deltar. Regionale forskningsfond vil være en naturlig finansieringskilde for FoU-prosjekter i regionens Arena-nettverk.

Programmet Norwegian Centres of Expertise (NCE) er etablert av Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet for å forsterke innovasjonsaktiviteten i de mest vekstkraftige og internasjonalt orienterte næringsklyngene i Norge. Bedriftene skal få et bedre grunnlag for å iverksette og gjennomføre krevende innovasjonsprosesser, basert på samarbeid med relevante bedriftspartnere og kunnskapsaktører. Programmet skal bidra til å målrette, forbedre og akselerere igangværende utviklingsprosesser i disse klyngene. Det skal også gis bedre grobunn for nye virksomheter, gjennom kommersialisering av nye forretningsideer og gjennom lokalisering av eksterne virksomheter i klyngen. Regionale forskningsfond kan være en finansieringskilde for FoU-prosjekter innenfor NCE som samsvarer med regionens prioriterte innsatsområder.

Offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU) innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom næringslivet og det offentlige. Ordningen skal stimulere til et nært utviklings samarbeid mellom en krevende kundebedrift/offentlig etat og en eller flere leverandørbedrifter. Innovasjon Norges hovedbidrag er å avlaste risiko og legge til rette for igangsetting av et utviklingsprosjekt. OFU-ordningen skal tjene som strategisk virkemiddel i arbeidet med modernisering av offentlig sektor og bidra til gode løsninger på områder der det er behov for nye produktløsninger eller nye systemer. IFU-ordningen skal tjene som et strategisk virkemiddel til utvikling av konkurransedyktige produkter til et internasjonalt marked i samarbeid med nasjonale og internasjonale kundebedrifter og til utvikling av industrielle nettverk og miljøer. Det er naturlig at OFU/IFU-finansiering sees i sammenheng med Regionale offentlige prosjekter og Regionale bedriftsprojekter finansiert gjennom regionale forskningsfond.

7.2.4 SIVAs virkemidler

SIVA – Selskapet for industrivekst SF – bidrar til innovasjon og næringsutvikling gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av sterke lokale og regionale innovasjons- og verdiskapingsmiljøer. SIVAs innovasjonsaktivitet omfatter både nettverk, kompetanse og investeringsaktivitet. Gjennom etablering og aktivt eierskap i innovasjonsselskaper, industriparkeer og investeringselskaper bidrar SIVA til å bygge ny infrastruktur samt skape samarbeidsarenaer som nyttiggjør mulighetene i den eksisterende nærings- og kunnskapsmessige infrastrukturen. Forsknings- og kunnskapspark, Inkubatorer og Næringshager er eksempler på innovasjonsselskaper.

Inkubasjon og kommersialisering av ideer og forskning fra industri, forskningsmiljøer og næringsliv er en kjerneaktivitet i SIVA. Gjennom FoU-inkubatorprogrammet har SIVA pr. i dag etablert 22 FoU-inkubatorer, i hovedsak tilknyttet forsknings- og kunnskapsparkene. En FoU-inkubator er et utviklingsmiljø for nye, forsknings- og/eller kunnskapsbaserte bedrifter med stort vekstpotensial. Inkubatoren tilbyr faglig rådgivning i forretningsutvikling, finansiering, kompetanse- og kapitalnettverk, administrative tjenester osv. Bedriftene skal også sikres et fysisk miljø som understøtter bedriftenes utvikling, samarbeid, kundekontakt og nettverksbygging mellom bedriftene. Gjennom distribuerte løsninger skal inkubatorene tilby inkubator-tjenester til gründere over hele landet, også utenfor de etablerte inkubatorene.

Et annet sentralt inkubatorprogram er Industri-inkubatorprogrammet. En industri-inkubator er knyttet opp mot en større industribedrift eller samling av industribedrifter, som ønsker knoppskyting eller utvikling av nye bedrifter rundt seg. Morbedriftene er som regel av stor betydning for sysselsettingen og verdiskapingen på stedet de er lokalisert. Hovedmålet bak industri-inkubatorprogrammet er å bidra til omstilling og innovasjon i næringslivet ved å stimulere til utviklingen av vekstbedrifter i sfæren til større industribedrifter. Det er etablert 17 industri-inkubatorer.

Det er naturlig at SIVAs Inkubatorvirksomhet sees i sammenheng med regionale forskningsfond, både når det gjelder å fange opp FoU-prosjekter fra regionale forskningsfond med utviklingspotensial og i koplingen av relevante FoU-bedrifter opp mot fondet.

7.3 Utredningsutvalgets konklusjoner

Både fylkekommunene, Forskningsrådet, Innovasjon Norge og SIVA har virkemidler som må spille godt sammen med regionale forskningsfond. Gjennom det regionale FoU-strategiske arbeidet, strategisk og operativt samarbeid mellom virkemiddelaktørene, samarbeidet i fondssekretariatene og det læringsarbeidet det legges opp til i tilknytning til de regionale forskningsfondene, vil dette bli ivaretatt.

Det finnes flere virkemidler, med ulik innretning og ulike modeller for forvaltning, som er etablert for å møte mange av de samme utfordringene regionalt. Statlige virkemiddelaktører og fylkeskommunene bør sammen vurdere den regionalt innrettede virkemiddelporteføljen i et helhetlig perspektiv for å se på mulige forenklinger.

8 Rapportering fra regionale forskningsfond

8.1 Krav til rapportering

Styrene for de regionale forskningsfondene er ansvarlig for bruken av fondenes midler og har dermed også et rapporteringsansvar. Styrene oppnevnes av deltakerfylkene og rapporterer til disse om fondets virksomhet. Fylkeskommunene plikter etter kommuneloven å gi departementet løpende informasjon om ressursbruk og tjenesteyting, og dermed vil også deltakerfylkene ha et rapporteringsansvar til Kunnskapsdepartementet. Rapporteringen fra fondsstyrene skal gi relevant informasjon til beslutningstakere i deltakerfylkene og Kunnskapsdepartementet. Informasjonen skal gi grunnlag for analyse, planlegging og styring, og for å vurdere om fastsatte mål oppnås.

Deltakerfylkene trenger informasjon om fondenes virksomhet og resultater som grunnlag for det strategiske FoU-arbeidet i regionen og tilhørende politikkutvikling. Tilsvarende vil det regionale partnerskapet etterspørre analyser som innspill til den løpende strategiske dialogen om den enkelte regions fremtidige FoU-utfordringer og utviklingsbehov. Rapporteringen fra de regionale forskningsfondene vil også være et viktig bidrag til koordinering, samhandling og erfaringsoverføring mellom de ulike regionale fondene.

Styrene for de regionale fondene må utarbeide en årsrapport som dekker informasjonsbehovet til de ulike interessentene og samtidig oppfyller relevante lovmessige krav. Det bør utarbeides felles krav til rapporteringen fra de regionale forskningsfondene.

Årsrapporteringen skal gi tilbakemelding på hvordan tildelte midler er brukt i forhold til de mål og føringer som er gitt ved tildeling av midlene. Rapporteringen vil ha to hoveddeler:

1. Aktivitetsrapportering.
2. Økonomisk rapportering.

Aktivitetsrapporteringen skal redegjøre for fondets virksomhet og hvilke aktiviteter som er utført for å nå fondets vedtatte målsetninger gitt gjennom felles bestillingsbrev fra deltakerfylkene og fondets handlingsplan. Aktivitetsrapporteringen bør inneholde vurdering av:

- Mål for fondet og måloppnåelse i perioden.
- Kvantitativ resultatrapportering med vurdering av resultatene i forhold til mål og ressursinnsats.
- Kvalitativ analyse av fondets virksomhet.
- Fremdrift fra tidligere år, sett i forhold til fondets handlingsplan.
- Formidling av informasjon om fondet og fondets virksomhet.
- Formidling av resultater fra prosjektene som fondet finansierer.
- Noen hovedtrekk om hvordan resultatene fra forskningsaktivitetene er tatt i bruk innenfor fondets målgrupper, samt en vurdering om hva resultatene ytterligere kan brukes til.

Den **økonomiske rapporteringen** skal redegjøre for fondets økonomiske disponeringer og inneholde et årsregnskap for fondet. Årsregnskapet skal omfatte alle økonomiske midler som disponeres for året, og anvendelsen av midlene. Alle kjente utgifter og inntekter i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år. Årsregnskapet skal føres i overensstemmelse med god regnskapsskikk. Styret må også redegjøre for utviklingen i fondets likviditetssituasjon og i eventuelle overføringer av midler fra et år til det neste.

8.2 Utredningsutvalgets konklusjoner

Utredningsutvalget anbefaler at de regionale fondsstyrene rapporterer til deltakerfylkene gjennom en årsrapportering som både redegjør for fondets virksomhet og hvilke aktiviteter som er utført for å nå fondets vedtatte målsetninger, samt for fondets økonomiske disponeringer gjennom et årsregnskap. Videre skal fondsregionen rapportere til Kunnskapsdepartementet.

Fondenes årsrapportering bør baseres på en felles mal som inneholder minimumskrav til rapporteringen. Dersom fondene har en felles mal for årsrapporteringen, er det lettere å se de ulike fondenes virksomhet i en helhetlig sammenheng og dermed bruke rapporteringen som et grunnlag for å evaluere og videreutvikle ordningen med regionale forskningsfond.

Rapporteringen til deltakerfylkene bør inngå i et "årshjul" slik at årsrapporten kan brukes i en dialog mellom fondsstyret og deltakerfylkene om fondenes strategiske utvikling. Årsrapporten bør brukes som et grunnlag i deltakerfylkenes FoU-strategiske arbeid og planarbeid forøvrig.

Detaljering av prosesser for og krav til rapportering bør det jobbes videre med høsten 2009. Dette gjelder blant annet utarbeidelse av felles mal og krav til årsrapporteringen og bruk av tekniske løsninger for rapportering. Det bør for eksempel gjøres en vurdering av om det vil være hensiktsmessig å gjenbruke løsningen som er utviklet for fylkeskommunenes rapportering for bruk av regionale utviklingsmidler til Kommunal- og regionaldepartementet (Rapp 13.50-løsningen). Også rapporteringssystemet som er utviklet i VRI kan gi viktige bidrag til å få til en god og hensiktsmessig rapportering for regionale forskningsfond.

9 Klageordning

Ordningen med regionale forskningsfond må nyte tillit, og dette krever en troverdig klageordning. For å bygge tillit i forskningsmiljøene og hos andre som i dag er aktive brukere av FoU-virkemidler, vil det være en fordel om klageordningen for de regionale fondene ligger så tett opp til Forskningsrådets praksis som mulig.

Kunnskapsdepartementet er klageorgan for regionale forskningsfond. I retningslinjene for klagehåndtering må det sikres at ordningen blir lik for hele landet. Bruk av Forskningsrådets eksterne klageutvalg, supplert med regionale representanter, må vurderes.

9.1 Forskningsrådets klageordning og forvaltningslovens klagebestemmelser

I Forskningsrådets vedtekter § 8, heter det at ”for Norges forskningsråds vedtak gjelder ikke forvaltningslovens regler om begrunnelsesplikt og vedtaket kan ikke påklages”. Forskningsrådet har likevel etablert en egen klageordning med et eksternt klageutvalg som skal behandle skriftlige klager vedrørende søknad om midler fra Forskningsrådet. Søker kan påklage avgjørelsen hvis søker mener avgjørelsen skyldes saksbehandlingsfeil eller myndighetsmisbruk. Det kan ikke klages over det faglige skjønn som er utøvet. Det er i tillegg mulig å påklage avslag på søknad om utsatt søknadsfrist ved levering av eSøknad.

Forvaltningsloven har bestemmelser om klage i kap VI. Kapitlet inneholder både bestemmelser om saksbehandlingsprosedyre, frister, formelle krav til klagen, og klageinstansens kompetanse. Ingen av disse bestemmelsene gjelder for Forskningsrådets virksomhet selv om Forskningsrådets klageordning i stor grad bygger på de samme prinsippene som er nedfelt her.

Den største forskjellen mellom Forskningsrådets klageordning og forvaltningsloven er knyttet til klageorganets kompetanse. Etter forvaltningsloven § 34 kan ”klageinstansen prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Den skal vurdere de synspunkter som klageren kommer med, og kan også ta opp forhold som ikke er berørt av ham.” Videre heter det at klageinstansen selv kan ”treffe nytt vedtak i saken eller oppheve det og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling.” Dette innebærer at klageinstansen også kan overprøve skjønnsutøvelsen i sin behandling, foreta en selvstendig skjønnsvurdering og fatte et nytt vedtak på bakgrunn av dette.

En annen viktig forskjell er at Forskningsrådets klageutvalg ikke kan ta hensyn til nye omstendigheter i saken. Dette følger av at søknadsfristen er endelig slik at Forskningsrådet ikke godtar endringer i søknaden etter fristens utløp.

Videre gir Forvaltningsloven § 36 i visse tilfeller klager krav på erstatning for kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket. Denne retten har man ikke etter Forskningsrådets klageordning.

Uten en egen klageordning, ville søkerne være henvist til å ta saken inn for domstolene for å få omgjort et vedtak. En slik domstolsbehandling ville også være begrenset til saksbehandlingsfeil eller myndighetsmisbruk, ettersom domstolene normalt ikke har anledning til å overprøve forvaltningens frie skjønn. Søkerne vil alltid ha mulighet til å klage til Sivilombudsmannen, som ikke er begrenset til saksbehandlingen. Sivilombudsmannen kan imidlertid ikke oppheve eller endre Forskningsrådets vedtak.

Begrunnelsen for at søkerne ikke har rett til å klage på det faglige skjønnet i Forskningsrådet er at det vil være vanskelig å gjennomføre en totrinnbehandling av den faglige skjønnsutøvelsen. Det er et omfattende apparat med bruk av fremragende fagfolk som iverksettes for å ivareta søknadsbehandlingen, og det ville være nærmest umulig å etablere en klageordning som skulle inneha den samme fagkompetanse som førsteinstansen på alle områder og derved var i stand til å overprøve den faglige vurderingen og eventuelt gjennomføre den på nytt.

9.2 Utredningsutvalgets konklusjoner

Valg av avtalemodellen som styringsmodell for regionale forskningsfond åpner for en bredere klageadgang enn det som praktiseres i Forskningsrådet i dag. Med avtalemodellen vil det være forvaltningslovens regler som ligger til grunn for klagebehandlingen. Skal denne klageadgangen begrenses til ikke å gjelde det faglige skjønn som er utøvet, krever det endring eller tillegg til forskriftene til forvaltningsloven. Forvaltningsloven åpner for en slik begrensning i klageretten dersom tungtveiende grunner taler for det. Utredningsutvalget anbefaler derfor at det i forskrift fastsettes at klageinstansen for regionale forskningsfond kun kan vurdere om avgjørelsen skyldes saksbehandlingsfeil eller myndighetsmisbruk, og at det ikke kan klages over det faglige skjønn som er utøvet. Hvorvidt de øvrige bestemmelsene i forvaltningsloven kap VI skal gjelde for klagesaksbehandlingen, bør vurderes nærmere.

10 ESAs statsstøtteregelverk

10.1 Konsekvenser for ordningen med regionale forskningsfond

EØS-reglene har begrensninger i økonomisk støtte som kan gis til bedrifter. For tiltak rettet mot å stimulere forskning, utvikling og innovasjon (FoUoI), er det gitt egne retningslinjer om hva som kan tillates innenfor EØS-avtalens forutsetninger. Ordningene må "notifiseres" til ESA som godkjenner at de foreslåtte tiltak faller innenfor retningslinjene. Tiltakene kan i utgangspunktet ikke iverksettes før godkjenning fra ESA foreligger. Imidlertid er det for de fleste støtteformene for FoUoI gitt såkalt "gruppeunntak" fra notifikasjonskravet. Unntaket gjelder ikke for støtte til "prosess og organisatorisk innovasjon i tjenester".

Av de anbefalte søknadstyper er det i utgangspunktet Regionale bedriftsprosjekter eller Regional kvalifiseringsstøtte til bedrifter som berøres av EØS-reglenes støttebegrensninger. I visse tilfeller kan muligens også Regionale offentlige prosjekter berøres. Ved å utelate visse typer tjenesteprosjekter, kan en ordning med regionale bedriftsprosjekter/offentlige prosjekter innenfor regionale forskningsfond iverksettes uten egen notifikasjon til ESA. Iverksettelse av ordningene skal meldes til ESA senest innen 20 dager etter iverksettelse. Kunnskapsdepartementet bør sende slik melding på vegne av regionale forskningsfond.

Forskningsrådet har notifisert Brukerstyrte innovasjonsprosjekter. Støtte til tjenesteprosjekter med utgangspunkt i regionale prioriteringer av den type som ikke omfattes av gruppeunntaket, kan eventuelt gis ved at det regionale forskningsfondet "kjøper seg inn" i de nasjonale programmene. Dette er en mulighet som er skissert som en av søknadstypene for regionale forskningsfond.

10.2 *Utredningsutvalgets konklusjoner*

Hovedtyngden av prosjekter ledet av bedrifter som vil være aktuelle for søknader til regionale forskningsfond, vil etter all sannsynlighet komme innenfor de ordninger det er gitt gruppeunntak for. En god samordning med Forskningsrådets nasjonale programmer, og muligheten for å "kjøpe seg inn" i de nasjonale programmene, kan bøte på noe av ulempen ved at noen typer tjenesteprosjekter ikke faller inn under gruppeunntaket. Iverksettelse av ordningene må av Kunnskapsdepartementet meldes til ESA.

11 Økonomiske og administrative konsekvenser

11.1 Økonomiske og administrative konsekvenser av forvaltningen av regionale forskningsfond

Etableringen av regionale forskningsfond vil medføre nye oppgaver for fylkeskommunene og Forskningsrådet knyttet til forvaltningen av fondene fra 2010. Det vil også være behov for en rekke utviklingsaktiviteter høsten 2009 for å få etablert ordningen. Disse aktivitetene med tilhørende kostnader beskrives ikke i denne rapporten.

De forventede administrative kostnadene for ordningen estimeres her basert på erfaringer fra programdriften i Forskningsrådet. En viktig kostnadsdriver ved administrasjon av forskningsmidler er antall søknader og antall prosjekter som innvilges støtte. Det er for eksempel mindre ressurskrevende å følge opp færre og større prosjekter fremfor mange og små prosjekter. Fondenes valg av søknadstyper i utlysningene og søknadsmengden er ikke kjent på det nåværende tidspunkt. Det vil derfor være klokt å benytte estimatene i denne rapporten som et utgangspunkt for en første vurdering av administrative kostnader og deretter gjøre en ny vurdering etter at fondene er etablert og man har erfaringer fra forvaltningen av ordningen.

Det bør settes en øvre grense for de administrative kostnadene som kan belastes et fond sett i forhold til fondsregionens tildeling fra Kunnskapsdepartementet. Det bør for eksempel være maksimalt 10% administrasjonskostnader i første år, og denne øvre grensen bør gradvis senkes ned til for eksempel maksimalt 7% etter et par års drift. Dette fordi det ved etablering av en ny ordning må påregnes høyere administrasjonskostnader enn i en driftsfase. Samtidig er det viktig å sende et signal om at det forventes at administrasjonskostnadene vil reduseres over tid.

Med en årlig forvaltningskapital på 219 millioner kroner vil hvert regionalt fond i snitt ha i overkant av 30 millioner kroner til disposisjon årlig. Med de anbefalte øvre grensene for administrative kostnader vil dette utgjøre drøyt 3 millioner kroner per år per fond de første årene. Etter et par års drift vil maksimalgrensen for administrative kostnader utgjøre drøyt 2 millioner kroner per år per fond.

I punktene under skisseres anbefalt ressursbehov og anslag for administrative kostnader knyttet til forvaltningen av de regionale fondene. Kostnader til å forvalte de regionale fondene bør som hovedregel belastes fondene. De ulike regionale fondene vil være ulike både i forhold til økonomiske rammer og geografisk område de skal dekke. Estimaten bør sees på som gjennomsnittstall siden det er naturlig at de administrative kostnadene vil variere noe mellom fondene. For eksempel vil reisekostnadene være vesentlig høyere for fondet som skal dekke de tre nordligste fylkene i forhold til fondet for Agder-fylkene.

De regionale sekretariatene er svært viktige for forvaltningen av de regionale fondene og det vil også representere det største ressursbehovet knyttet til forvaltningen av ordningen. Det anslås at en sekretariatslederstilling vil kreve mellom et halvt og et helt årsverk, avhengig av størrelsen på fondsregionen og organiseringen av sekretariatet. Hvert deltakerfylke må ha personellressurser til å følge opp ordningen i eget fylke og medvirke i sekretariatets arbeid. Dette vil trolig dreie seg om i størrelsesorden en halv stilling. Videre anslås at Forskningsrådets deltakelse i hvert regionale sekretariat innebærer en innsats tilsvarende 0,2-0,3 årsverk.

Videre vil de regionale fondene ha administrative kostnader knyttet til honorarer og reisekostnader for fondsstyret, samt diverse driftskostnader knyttet til sekretariatets reiser,

seminarer/konferanser, kommunikasjon og liknende. Disse kostnadene forventes i gjennomsnitt å være i størrelsesorden en halv million kroner per regionalt fond.

For å støtte forvaltningen av alle de regionale forskningsfondene, vil Forskningsrådet få nye oppgaver som representerer et økt ressursbehov og økte administrative kostnader. Det forventes at Forskningsrådet sentralt vil få nye oppgaver knyttet til å støtte og koordinere regionale sekretariater, administrering av ekspertpaneler, utvikling og drift av felles læringsarenaer. I sum vil dette tilsvare omtrent ett årsverk. Videre vil Forskningsrådet ha økte administrative kostnader knyttet til honorarer og reiseutgifter til ekspertpaneler, utvikling og drift av felles læringsarenaer, behov for økt reisevirksomhet og liknende. Disse kostnadene forventes i sum å utgjøre i størrelsesorden en million kroner årlig. Forskningsrådet vil også få økte kostnader til drift, utvikling og vedlikehold av IT-systemer som skal støtte de regionale fondenes virksomhet. Disse kostnadene forventes å utgjøre i størrelsesorden en million kroner årlig. Relevante driftskostnader i Forskningsrådet bør belastes de regionale fondene pro-rata etter deres forvaltningskapital.

Støtte til forvaltningen av de regionale fondene generelt og deltakelse i regionale sekretariater spesielt gir behov for å vurdere dimensjonering og finansiering av Forskningsrådets apparat med regionale representanter. Det vil være behov for å se om den samlede kapasiteten er tilstrekkelig. Det kan være behov for å styrke Forskningsrådets innsats ift til det regionale nivå med to til tre årsverk.

11.2 Utredningsutvalgets konklusjoner

Utredningsutvalget anbefaler at administrasjonskostnadene for de regionale fondene holdes på et lavt nivå og at det bør begrenses hvilke typer kostnader som kan belastes fondene. Dette er viktig for legitimiteten til hele ordningen med regionale forskningsfond.

Det anbefales at det settes en øvre grense på hvor stor andel av fondene administrasjonskostnadene kan utgjøre. Det bør tas høyde for at de administrative kostnadene vil variere noe mellom fondene, blant annet fordi store geografiske avstander vil gi økte reisekostnader for enkelte fond. Det er viktig å erkjenne at det ved innføring av en ny ordning må påregnes høyere administrasjonskostnader i en etableringsfase. Samtidig er det viktig å sende et signal om at det forventes at administrasjonskostnadene vil reduseres over tid. Utvalget anbefaler derfor at administrasjonskostnadene per fond maksimalt kan utgjøre 10% de første årene og at denne grensen senkes til maksimalt 7% etter et par år.

Nye oppgaver for fylkeskommunene og Forskningsrådet knyttet til forvaltningen av fondene må finansieres, og kostnader til å forvalte de regionale fondene bør som hovedregel belastes fondene. Det anbefales likevel at økte personellkostnader i Forskningsrådet dekkes over Forskningsrådets administrasjonsbudsjett.

***Vedlegg:
Forslag til mal for samarbeidsavtaler mellom
deltakerfylker i et regionalt forskningsfond***

**Mal for samarbeidsavtale
mellom
NN fylkeskommune, NN fylkeskommune og NN fylkeskommune**

Oppbygging av avtalen

1. Avtalen omfatter
2. Avtalens forankring og lovhjemmel
3. Formål
 - a. Målsetting med regionale forskningsfond
 - b. Samarbeidsområder
4. Partenes forpliktelser
5. Forvaltningssystem
6. Økonomi
7. Starttidspunkt og varighet
8. Oppløsning og uttreden
9. Underskrifter

1. Avtalen omfatter:

Samarbeid om et regionalt forskningsfond mellom NN fylkeskommune, NN fylkeskommune og NN fylkeskommune, heretter kalt deltakerfylker.

2. Avtalens forankring og lovhjemmel

Ordningen med regionale forskningsfond er forankret i:

- Ot.prp. nr. 10 (2008-2009) (Gjennomføring av forvaltningsreformen)
- St.prp. nr 1 (2008-2009) for Kunnskapsdepartementet

Avtalen er lovhjemlet i kommunelovens § 28c om vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd.

Øvrige styrende dokumenter for ordningen med regionale forskningsfond er:

- Kunnskapsdepartementets retningslinjer for regionale forskningsfond
- Mandat for fondsstyrer for regionale forskningsfond
- Samarbeidsavtale mellom deltakerfylkene og Forskningsrådet

3. Formål med avtalen

Avtalen skal avklare deltakerfylkenes forpliktelser og ansvar i samarbeidet med forvaltningen av et regionalt forskningsfond.

3.a. Målsetting med regionale forskningsfond

Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling - ved å støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats. Innenfor regionens prioriterte områder skal fondene også bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer, og dermed bidra til økt forskningskvalitet

og til utvikling av gode og konkurransedyktige forskningsmiljøer i alle fylker. Fondene skal møte uttrykte FoU-behov i regionene gjennom å støtte FoU-prosjekter initiert av bedrifter og/eller offentlige virksomheter i regionen. Forskningens kvalitet må ivaretas i alle ledd fra utlysning til tildeling av midler.

De regionale forskningsfondene skal styrke forskningsevnen i regionene ved å stimulere til økt bruk av FoU i næringsliv og forvaltning og ved å styrke samspillet mellom næringsliv, forskningsmiljøer og forvaltning.

< avsnitt om særskilte målsetninger for den aktuelle fondsregionen >

3.b. Samarbeidsområder

Samarbeidet mellom deltakerfylkene omfatter forvaltningen av et regionalt forskningsfond. Dette innebærer samarbeid om oppnevning av et fondsstyre som er ansvarlig for fondets virksomhet, etablering av et sekretariat for å støtte styrets arbeid og valg av en vertsfylkeskommune, heretter kalt vertsfylke, som forretningsfører for fondet.

Deltakerfylkene skal samarbeide om utarbeidelsen av FoU-strategier som danner grunnlag for forvaltningen av fondet.

4. Partenes forpliktelser

Deltakerfylkene forplikter seg til å:

- plassere sine fondsmidler fra Kunnskapsdepartementet i et felles regionalt forskningsfond
- oppnevne styremedlemmer til et felles fondsstyre
- stille ressurser til disposisjon til et felles fondssekretariat

Deltakerfylkene forplikter seg til å velge et vertsfylke som er forretningsfører for det regionale forskningsfondet. Vertsfylkets oppgaver vil være å motta fondsmidlene fra deltakerfylkene, være kontraktspartner og utbetale midler til FoU-prosjektene som fondsstyret tildeler midler. Vertsfylket skal også støtte styret med fondets økonomistyring og økonomiske rapportering. Vertsfylket skal også oppnevne de statlige styremedlemmene etter innstilling fra Forskningsrådet.

Hvert fylkesting må vedta en forskningsstrategi, eller tilsvarende dokument, for sitt fylke eller felles for fondsregionen. Strategien(e) skal ligge til grunn for fondsstyrets prioriteringer. Der hvor det er flere ulike fylkesstrategier, må det lages et felles styringsdokument som samlet bestilling til fondsstyret. Formålet med en regions FoU-strategi er å skape oppslutning om regionens grunnleggende prioriteringer og veivalg, og gi retning til samarbeidet mellom de regionale utviklingsaktørene.

Deltakerfylkene forplikter seg også til å arbeide for at virksomheten til det regionale forskningsfondet inngår i en helhetlig regional politikk. Dette medfører at partene har et ansvar for å forankre forvaltningen av fondet i relatert virksomhet, som for eksempel innovasjonsarbeid, kompetansesatsinger og annet i fylkeskommunene og andre deler av virkemiddelapparatet. Det må også søkes å oppnå god kommunikasjon og praktisk samarbeid mellom relevante aktører regionalt og sentralt.

< avsnitt om særskilte avtalte forpliktelser for den aktuelle fondsregionen >

5. Forvaltningssystem

Deltakerfylkene oppretter et felles fondsstyre, som også har statlige representanter, etter kommunelovens § 28c om vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd. Det forutsettes at vertsfylket oppnevner statens representanter.

Fondsstyrets ansvar reguleres i et eget mandat for fondsstyrer for regionale forskningsfond.

Det regionale forskningsfondet skal ha et styre bestående av X medlemmer. Hvert deltakerfylke oppnevner 2 styremedlemmer som til sammen skal utgjøre flertallet i styret. Forskningsrådet på vegne av staten innstiller et mindretall bestående av 2 medlemmer som oppnevnes av vertsfylket.

Det nedsettes en egen valgkomité med et medlem fra hvert deltakerfylke og et medlem fra staten. Forskningsrådet deltar i valgkomiteen på vegne av staten. Valgkomiteen fremmer forslag til partene om styremedlemmer og varamedlemmer. Partene forplikter seg til å følge valgkomiteens innstilling.

Til å gjennomføre fondsstyrets vedtak og stå for den daglige driften av fondet etablerer deltakerfylkene et felles fondssekretariat. Sekretariatets arbeid skal baseres på Kunnskapsdepartementets retningslinjer for regionale forskningsfond og samarbeidsavtale mellom deltakerfylkene og Forskningsrådet.

Sekretariatet skal bestå av personer fra deltakerfylkene og personer fra Forskningsrådet.

Utover Forskningsrådets deltakelse i sekretariatet og valgkomiteen, skal det også være et forpliktende samarbeid mellom deltakerfylkene og Forskningsrådet om støtte til forvaltningen. Dette gjelder blant annet bruk av Forskningsrådets systemer for utlysning, søknadsmottak og bruk av ekspertpaneler for vurdering av søknader. Dette forholdet reguleres i en egen samarbeidsavtale.

< avsnitt om særskilte forhold rundt opprettelse av styre og sekretariat for den aktuelle fondsregionen >

6. Økonomi

Kostnader til å forvalte det regionale forskningsfondet skal som hovedregel belastes fondet.

7. Starttidspunkt og varighet

Avtalen trer i kraft 1. januar 2010 og varer i første omgang i 5 år.

8. Oppløsning og uttreden

Dersom deltakerne er enige om det, kan samarbeidet oppløses med øyeblikkelig virkning. Det enkelte deltakerfylke kan med ett års varsel si opp sitt deltakerforhold i det regionale fondet.

9. Underskrifter

NN fylkeskommune

NN fylkeskommune

NN fylkeskommune

.....

.....

.....

Sted 1, den

Sted 2, den.....

Sted 3, den

Vedlegg:
Forslag til mal for samarbeidsavtaler mellom deltakerfylker og Forskningsrådet

Mal for samarbeidsavtale
mellom
NN fylkeskommune, NN fylkeskommune, NN fylkeskommune og
Forskningsrådet

Oppbygging av avtalen

1. Avtalen omfatter
2. Avtalens forankring
3. Formål med avtalen
 - a. Målsetting med regionale forskningsfond
 - b. Samarbeidsområder
4. Partenes forpliktelser
5. Økonomi
6. Starttidspunkt og reforhandling av avtalen
7. Underskrifter

1. Avtalen omfatter

NN fylkeskommune, NN fylkeskommune og NN fylkeskommune, heretter kalt deltakerfylker, samarbeider om et regionalt forskningsfond. Samarbeidet mellom deltakerfylkene om forvaltningen av det regionale forskningsfondet reguleres i en egen avtale.

Denne avtalen regulerer samarbeidet mellom deltakerfylkene og Forskningsrådet om støtte til forvaltningen av fondet.

2. Avtalens forankring

Ordningen med regionale forskningsfond er forankret i:

- Ot.prp. nr. 10 (2008-2009) (Gjennomføring av forvaltningsreformen)
- St.prp. nr 1 (2008-2009) for Kunnskapsdepartementet

Øvrige styrende dokumenter for ordningen med regionale forskningsfond er:

- Kunnskapsdepartementets retningslinjer for regionale forskningsfond
- Mandat for fondsstyrer for regionale forskningsfond
- Samarbeidsavtale mellom deltakerfylkene om forvaltningen av et regionalt forskningsfond

3. Formål med avtalen

Forskningsrådet vil være en sentral samarbeidspartner for de enkelte forskningsfondsregionene og vil være nært knyttet til fondene både på nasjonalt og regionalt nivå. Denne avtalen skal avklare deltakerfylkenes og Forskningsrådets forpliktelser og ansvar i samarbeidet om støtte til forvaltningen av et regionalt forskningsfond.

3.a. Målsetting med regionale forskningsfond

Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling - ved å støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats. Innenfor regionens prioriterte områder skal fondene også bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer, og dermed bidra til økt forskningskvalitet og til utvikling av gode og konkurransedyktige forskningsmiljøer i alle fylker. Fondene skal møte uttrykte FoU-behov i regionene gjennom å støtte FoU-prosjekter initiert av bedrifter og/eller offentlige virksomheter i regionen. Forskningens kvalitet må ivaretas i alle ledd fra utlysning til tildeling av midler.

De regionale forskningsfondene skal styrke forskningsevnen i regionene ved å stimulere til økt bruk av FoU i næringsliv og forvaltning og ved å styrke samspillet mellom næringsliv, forskningsmiljøer og forvaltning.

3.b. Samarbeidsområder

Samarbeidet mellom deltakerfylkene og Forskningsrådet:

- Oppnevning av statlige styremedlemmer til fondsstyret
- Tilgang til personell og kompetanse til sekretariatet
- Saksbehandling og kvalitetssikring av søknader
- Tilgang til relevante IT-systemer for utlysning av midler og søknadsbehandling
- Støtte til læringsarenaer og erfaringsutveksling for de regionale forskningsfondene

4. Partenes forpliktelser

Deltakerfylkene forplikter seg til å:

- Etablere en regional valgkomité, der en representant fra Forskningsrådet inngår
- Etablere et fondssekretariat der Forskningsrådet inngår
- Kjøpe støttetjenester til forvaltningen av det regionale forskningsfondet

Samarbeidsavtalen mellom deltakerfylkene regulerer hvilket fylke som er vertsfylke for det regionale forskningsfondet. Vertsfylket forplikter seg til å oppnevne statlige styremedlemmer etter innstilling fra Forskningsrådet.

Forskningsrådet forplikter seg til å:

- Stille en representant til den regionale valgkomiteen
- Innstille statlige styremedlemmer til fondsstyret
- Delta i fondssekretariatet
- Leverer støttetjenester til forvaltningen av det regionale forskningsfondet
- Bidra med støtte til læringsarenaer og erfaringsutveksling for de regionale forskningsfondene

Det regionale forskningsfondet skal ha et styre bestående av X medlemmer. Hvert deltakerfylke oppnevner 2 styremedlemmer som til sammen skal utgjøre flertallet i styret. Forskningsrådet på vegne av staten innstiller et mindretall bestående av 2 medlemmer som oppnevnes av vertsfylket.

Det nedsettes en egen valgkomité med et medlem fra hvert deltakerfylke og et medlem fra staten. Forskningsrådet deltar i valgkomiteen på vegne av staten. Valgkomiteen fremmer forslag til partene om styremedlemmer og varamedlemmer. Partene forplikter seg til å følge valgkomiteens innstilling.

Forskningsrådet har møterett i de regionale fondsstyrene.

Deltakerfylkene oppretter et regionalt fondssekretariat, der ansatte i Forskningsrådet skal inngå. Opprettelsen av sekretariatet reguleres i samarbeidsavtalen mellom deltakerfylkene i det regionale forskningsfondet. Forskningsrådets deltakere i det regionale sekretariatet skal ha som særlig ansvar å bidra til et godt samarbeid mellom det regionale forskningsfondet og Forskningsrådet. Dette omfatter utlysning, søknadmottak og ekspertvurdering av søknader. De skal også sikre kontakt og samspill med Forskningsrådets programmer, bringe inn finansieringsmulighetene i disse og bidra til beste mulig finansieringsløsning.

Forskningsrådet skal levere støttetjenester til forvaltningen av det regionale forskningsfondet. Disse tjenestene i form av støtte til utlysning av midler, søknadmottak, administrasjon av ekspertpaneler og tilgang til relevante IT-systemer beskrives i detalj i Kunnskapsdepartementets retningslinjer for regionale forskningsfond.

Forskningsrådet skal bidra med støtte til læringsarenaer og erfaringsutveksling for de regionale forskningsfondene, samt koordinering med relevante virkemidler i Forskningsrådets portefølje.

5. Økonomi

Direkte kostnader til å forvalte det regionale forskningsfondet skal som hovedregel belastes fondet.

6. Starttidspunkt og reforhandling av avtalen

Avtalen trer i kraft 1. januar 2010 og reforhandles hvert annet år.

7. Underskrifter

NN fylkeskommune	NN fylkeskommune	NN fylkeskommune	Forskningsrådet
.....
Sted 1, den	Sted 2, den	Sted 2, den	Oslo, den.....

Vedlegg: Forslag til mandat for regionale fondsstyrer

Mandat for styret for regionale forskningsfond

1. Oppnevning

Fondsstyret er oppnevnt av <navn på fylke> fylkeskommune, <navn på fylke> fylkeskommune og <navn på fylke> fylkeskommune, heretter omtalt som deltakerfylker. Oppnevningsperioden er 1.1.2010 – 31.12.2011.

< Første oppnevningsperiode blir på to år, deretter 4-årsperioder som følger fylkestingsvalgene. >

2. Rammer

Deltakerfylkene oppretter et felles fondsstyre, som også har statlige representanter, etter kommunelovens § 28c om vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd. Fondsstyret rapporterer til deltakerfylkene og Kunnskapsdepartementet. Til å gjennomføre fondsstyrets vedtak og stå for den daglige driften av fondet er det etablert et fondssekretariat. Styret har instruksjonsrett over sekretariatet.

Fondsstyrets og sekretariatets arbeid skal baseres på Kunnskapsdepartementets retningslinjer for regionale forskningsfond, samarbeidsavtale mellom deltakerfylkene, samarbeidsavtale mellom deltakerfylkene og Forskningsrådet, samt vedtatte FoU-strategier i deltakerfylkene.

3. Fondsstyrets ansvar og oppgaver

Generelt

Fondsstyret er ansvarlig for at det regionale forskningsfondet når de oppsatte mål og forvaltes på en effektiv måte i henhold til de rammer som gjelder og planer som er lagt. Fondsstyrets hovedoppgave er å ivareta et ansvar for deltakerfylkenes FoU-satsinger innenfor de områder som dekkes av fondet, og slik bidra til å realisere relevante deler av deltakerfylkenes FoU-strategier, slik de er beskrevet i deltakerfylkenes bestillingsbrev. Fondsstyret må påse at fondet er godt koordinert med andre virkemidler for regional forskning og utvikling, både regionale og nasjonale.

Fondsstyret utlyser midler og fatter vedtak om bevilgning til FoU-prosjekter. Det må også settes av midler til drift, informasjon og formidling.

Fondsstyret skal påse at det ikke foretas disposisjoner eller inngås avtaler som påfører fondet forpliktelser som går ut over de gitte rammer og retningslinjer. Arbeidet skal gjennomføres slik at unødige økonomiske overføringer fra ett år til det neste unngås. Midler fra det regionale forskningsfondet kan kombineres med andre offentlige virkemidler innenfor gjeldende regelverk for statsstøtte. Støtte til næringslivet må holde seg innenfor rammene som EØS-avtalen setter for statsstøtte.

Fondsstyret skal:

- I tråd med felles bestillingsbrev og FoU-strategier fra de samarbeidende fylkekommunene, utarbeide en overordnet handlingsplan (2-4 års varighet) som rulleres årlig. Handlingsplanen skal prioritere bruken av fondsmidlene m.h.t. tematikk,

målgrupper og vektlegging av de ulike søknadstypene. Handlingsplanen skal oversendes deltakerfylkene til orientering.

- Utarbeide årlig budsjett og langtidsbudsjett.
- Utlyse forskningsmidler i henhold til vedtatt innretning av og økonomisk ramme for utlysningen.
- Fatte vedtak om bevilgning til forskningsprosjekter, etter saksbehandling av sekretariatet og faglig vurdering av ekspertpaneler.
- Følge opp, på overordnet nivå, igangsatte prosjekter med spesielt fokus på prosjekter der det er meldt om vesentlige avvik.
- Behandle sluttrapporter fra prosjektene.
- Utarbeide årsrapport for fondet til deltakerfylkene og Kunnskapsdepartementet.
- Utarbeide en kommunikasjonsplan, informere om fondet og formidle fondets forskningsresultater.
- Bidra til å identifisere behov for endringer i menyen av søknadstyper slik at disse best kan bidra til å nå målene for de regionale fondene.

Styret skal stimulere til samhandling med andre regionale fond gjennom å holde seg oppdatert på aktiviteten i disse og søke samarbeid på områder med sammenfallende interesser. Styret skal også stimulere til fler- og tverrfaglig samarbeid i prosjekter som fondet finansierer og til internasjonalisering der dette er relevant. Styret skal bidra til kompetanseutvikling i relevante miljøer som er av strategisk betydning for fondets formål. Styret skal holde seg orientert om nasjonale og internasjonale aktiviteter som har betydning for fondets virksomhet og holde kontakt med forsknings- og brukermiljøer for å utvikle fondsdriften.

4. Forretningsorden

Fondsstyret holder møter etter behov eller når et flertall av medlemmene ber om det. Sekretariatet innkaller til og legger til rette for møte i samråd med styreleder. Saksliste og sakspapirer sendes ut i rimelig tid før møtet, normalt minst en uke før møtet.

Fondsstyret er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er habile og avgir stemme. Når saker tas opp til avstemning, gjøres vedtak med simpelt flertall. Ved stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget.

Varamedlemmene skal ha tilsendt saksdokumenter og referater fra alle møter. Dersom det på forhånd er kjent at inhabilitet blant styremedlemmer kan føre til at styret kan bli beslutningsudyktig, skal varamedlemmer innkalles sammen med det øvrige styret.

Fondsstyret skal ta hensyn til legitimitet og habilitet i arbeidet. Styrets leder har et særlig ansvar for å påse at regler om habilitet, forskningsetisk kvalitetskontroll og andre relevante saksbehandlingsregler ivaretas.

Det føres møtereferater som godkjennes av fondsstyret. I møtereferatene skal behandling av habilitetsspørsmål dokumenteres.

Sekretariatsleder og Forskningsrådet har møterett i styret. Utover dette avgjør fondsregionen eventuelle andre aktører som kan møte i styret.

***Vedlegg:
Forslag til retningslinjer for regionale forskningsfond***

Vedlagt i eget dokument

Vedlegg:

Kommuneloven kapittel 5. Interkommunalt samarbeid

§ 27. Interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid.

1. To eller flere kommuner, to eller flere fylkeskommuner, eller en eller flere kommuner og en eller flere fylkeskommuner, kan opprette et eget styre til løsning av felles oppgaver. Kommunestyret og fylkestinget gjør selv vedtak om opprettelse av slikt styre. Til slikt styre kan kommunestyret eller fylkestinget selv gi myndighet til å treffe avgjørelser som angår virksomhetens drift og organisering.

Kongen kan gi pålegg om opprettelse av styre som nevnt i første ledd.

2. Vedtektene for det interkommunale styre skal inneholde bestemmelser om:

- a. styrets sammensetning og hvordan det utpekes,
- b. området for styrets virksomhet,
- c. hvorvidt deltakerkommunene skal gjøre innskudd til virksomheten,
- d. hvorvidt styret har myndighet til å ta opp lån eller på annen måte pådra deltakerne økonomiske forpliktelser,
- e. uttrede fra eller oppløsning av samarbeidet.

3. Den enkelte kommune og fylkeskommune kan i alle fall med ett års skriftlig varsel si opp sitt deltakerforhold i det interkommunale samarbeid og kreve seg utløst av det. Utløsningssummen fastsettes til andelens nettoverdi ved oppsigelsesfristens utløp, men ikke til mer enn verdien av de midler vedkommende kommune eller fylkeskommune har skutt inn.

Oppsigelse av avtale om interkommunalt styre kan bringes inn for departementet. Departementet kan gi pålegg om at samarbeidet skal fortsette i et nærmere bestemt tidsrom eller inntil videre, hvor samfunnsmessige interesser eller hensynet til samarbeidende kommuner tilsier dette.

Endret ved lover 10 jan 1997 nr. 8 (i kraft 1 mars 1997), 29 jan 1999 nr. 5 (i kraft 1 jan 2000 iflg. res. 22 okt 1999 nr. 1097), 12 des 2003 nr. 114.

§ 28. Overdragelse av tariffavtalemyndighet.

Kommunestyret og fylkestinget kan selv gi en sammenslutning av kommuner og fylkeskommuner fullmakt til å inngå og si opp tariffavtale, samt å gi eller motta kollektiv arbeidsoppsigelse på kommunens eller fylkeskommunens vegne.

§ 28a. Overføring av myndighet til vertskommune

1. En kommune kan overlate utførelsen av lovpålagte oppgaver, herunder delegere myndighet til å treffe vedtak som omtalt i forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a (offentlig myndighetsutøvelse) til en vertskommune etter §§ 28 b og 28 c hvis den aktuelle lov ikke er til hinder for det.

2. Bestemmelsen i nr. 1 gjelder tilsvarende for fylkeskommuner.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28b. Administrativt vertskommunesamarbeid

1. En kommune (samarbeidskommune) kan avtale med en annen kommune (vertskommune) at vertskommunen skal utføre oppgaver og treffe avgjørelser etter delegert myndighet fra samarbeidskommunen i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.
2. Bestemmelsen i nr. 1 gjelder tilsvarende for vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner.
3. Delegasjon av myndighet som nevnt i nr. 1 skjer ved at kommunestyret eller fylkestinget selv gir instruks til egen administrasjonssjef om delegasjon til administrasjonssjefen i vertskommunen.
4. Folkevalgte organer i vertskommunen har ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet der delegasjon er skjedd i samsvar med nr. 3.
5. En samarbeidskommune kan gi vertskommunen instruks om utøvelsen av den delegerte myndighet i saker som alene gjelder samarbeidskommunen eller berørte innbyggere.
6. For vedtak vertskommunen treffer etter delegasjon fra en samarbeidskommune, har samarbeidskommunen samme omgjøringsmyndighet som etter forvaltningsloven § 35 første ledd.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28c. Vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd

1. Kommuner som deltar i et vertskommunesamarbeid, kan avtale å opprette én felles folkevalgt nemnd i vertskommunen.
2. Bestemmelsen i nr. 1 gjelder tilsvarende for vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner.
3. Deltakerkommunene kan delegere til nemnda myndighet til å treffe vedtak også i saker av prinsipiell betydning. Dette skal skje ved at kommunestyrene eller fylkestingene selv delegerer samme kompetanse til nemnda. Nemnda kan delegere til vertskommunens administrasjon myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.
4. Hver av deltakerne skal være representert med to eller flere representanter i nemnda. Nemnda velger selv blant sine medlemmer leder og nestleder. Det kan avtales at ledervervet skal gå på omgang mellom deltakerne. Nærmere regulering av dette skal fremgå av avtalen.
5. For øvrig gjelder bestemmelsene for faste utvalg så langt de passer.
6. Folkevalgte organer i vertskommunen har ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet der delegasjon er skjedd i samsvar med nr. 3.
7. En samarbeidskommune kan gi vertskommunen instruks om utøvelsen av den delegerte myndighet i saker som alene gjelder samarbeidskommunen eller berørte innbyggere.
8. For vedtak vertskommunen treffer etter delegasjon fra en samarbeidskommune, har samarbeidskommunen samme omgjøringsmyndighet som etter forvaltningsloven § 35 første ledd.

9. Der det i lov er satt en grense for antallet medlemmer i et folkevalgt organ, og representasjonskravet i nr. 4 fører til at den felles nemnda får flere medlemmer enn det loven tillater, skal antallet medlemmer reduseres på følgende måte: Det antall medlemmer av nemnda som overstiger det tillatte maksimum, skal ved loddtrekning skytes ut av nemnda. Dersom denne fremgangsmåten fører til at en deltakerkommune ikke blir representert i nemnda ved behandling av saker fra vedkommende kommune, skal det skytes ut ytterligere ett medlem som erstattes med ett medlem fra denne kommunen.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28d. Parlamentarisk styreform

Der en av deltakerne har parlamentarisk styreform, trer rådet i administrasjonssjefens sted i forhold til §§ 28 b og 28 c.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28e. Samarbeidsavtalen

1. For et vertskommunesamarbeid skal det opprettes en skriftlig samarbeidsavtale. Avtalen vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv. Endringer i avtalen som gjelder forhold som omtalt i nr. 2 og 3, skal skje på samme måte.

2. Samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser om:

- a) angivelse av deltakerne og hvilken av disse som er vertskommunen,
- b) hvilke oppgaver og hvilken avgjørelsesmyndighet som skal legges til vertskommunen,
- c) tidspunkt for overføring av oppgaver og avgjørelsesmyndighet,
- d) underretning til deltakerne om vedtak som treffes i vertskommunen,
- e) det økonomiske oppgjøret mellom samarbeidskommunene og vertskommunen,
- f) nærmere regler for uttreden og avvikling av samarbeidet,
- g) annet som etter lov krever avtale.

3. I avtale om vertskommunesamarbeid med felles nemnd skal avtalen også inneholde bestemmelser om antall representanter i nemnda fra den enkelte deltaker.

4. I et vertskommunesamarbeid mellom kommuner skal vertskommunen orientere fylkesmannen om etableringen av samarbeidet. I et vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner skal vertskommunen orientere departementet om etableringen av samarbeidet.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28f. Klage ved administrativt vertskommunesamarbeid

1. Når en vertskommune fatter vedtak som kan påklages etter forvaltningsloven § 28 første ledd, er den kommunen som har delegert myndigheten, klageinstans. Vedkommende statlige organ er likevel klageinstans når vedtak er truffet i henhold til myndighet delegert fra et statlig organ.

2. Når vertskommunen fatter vedtak som kan påklages etter lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 2-4, gjelder de særskilte klagereglene i den bestemmelsen.

3. Administrasjonen i vertskommunen er underinstans etter forvaltningsloven § 33 annet ledd ved behandling av klager etter nr. 1 eller 2. Det samme gjelder der det i lov er fastsatt at et statlig organ er klageinstans.

4. Klageinstansen har ikke omgjøringsrett etter forvaltningsloven § 35 annet og tredje ledd. Statlige klageinstanser kan likevel oppheve vedtak som må anses ugyldige.

5. Bestemmelsene i nr. 1, 3 og 4 gjelder tilsvarende for vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28g. Klage ved vertskommunesamarbeid med felles nemnd

1. Når det i et vertskommunesamarbeid med felles nemnd treffes vedtak som kan påklages etter forvaltningsloven § 28 første ledd, er klageinstansen en eller flere særskilte klagenemnder oppnevnt av kommunestyrene i deltakerkommunene. Vedkommende statlige organ er likevel klageinstans når vedtak er truffet i henhold til myndighet delegert fra et statlig organ.

2. Når det i et vertskommunesamarbeid med felles nemnd treffes vedtak som kan påklages etter lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 2-4, gjelder de særskilte klagereglene i den bestemmelsen. Klageinstansen er likevel én særskilt klagenemnd oppnevnt av kommunestyrene i deltakerkommunene.

3. Hver av deltakerkommunene skal være representert i klagenemnd oppnevnt etter nr. 1 eller 2. Klagenemnda velger selv sin leder og nestleder. For øvrig gjelder bestemmelsene om faste utvalg så langt de passer.

4. Dersom representasjonskravet i nr. 3 fører til at klagenemnd etter nr. 2 får flere enn fem medlemmer, skal antallet medlemmer reduseres til fem på følgende måte: Det antall medlemmer av klagenemnda som overstiger fem, skal ved loddtrekning skytes ut av nemnda. Dersom denne fremgangsmåten fører til at en deltakerkommune ikke blir representert i klagenemnda ved behandling av saker delegert fra vedkommende kommune, skal det skytes ut ytterligere ett medlem som erstattes med ett medlem fra denne kommunen.

5. Den felles nemnda er underinstans etter forvaltningsloven § 33 annet ledd ved behandling av klager etter nr. 1 og 2. Det samme gjelder der det i lov er fastsatt at statlig organ er klageinstans.

6. Klageinstansen har ikke omgjøringsrett etter forvaltningsloven § 35 annet og tredje ledd. Statlige klageinstanser kan likevel oppheve vedtak som må anses ugyldige.

7. Bestemmelsene i nr. 1, 3, 5 og 6 gjelder tilsvarende for vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28h. Lovlighetskontroll

1. Avgjørelser truffet av vertskommunens organer på vegne av en samarbeidskommune kan av tre eller flere medlemmer i samarbeidskommunens kommunestyre bringes inn for departementet til kontroll av avgjørelsens lovlighet etter § 59.

2. Medlemmer av kommunestyret i vertskommunen kan ikke kreve slik kontroll av avgjørelser truffet av vertskommunens organer på vegne av en samarbeidskommune.

3. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28i. Oppløsning og uttreden

1. Dersom deltakerne er enige om det, kan samarbeidet oppløses med øyeblikkelig virkning.

2. Den enkelte deltaker kan med ett års varsel si opp sitt deltakerforhold i et vertskommunesamarbeid. Annen oppsigelsesfrist kan avtales.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28j. Kontrollutvalgets myndighet i vertskommune

Vertskommunens kontrollutvalg har myndighet etter § 77 nr. 1 uten hensyn til at kommunestyret i vertskommunen har begrenset myndighet etter § 28 b nr. 4 og § 28 c nr. 6.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).

§ 28k. Statlig tilsyn med vertskommune

1. Der en samarbeidskommune har overlatt utførelsen av lovpålagte oppgaver til en vertskommune, skal statlige tilsynsetater rette pålegg eller andre sanksjoner til vertskommunen. Vertskommunen er ansvarlig for at pålegg eller andre sanksjoner etterkommes.

2. Der en oppgave er delegert til vertskommunen, har statlige tilsynsetater rett til innsyn i vertskommunens saksdokumenter, og kan kreve at vertskommunens organer, folkevalgte og ansatte uten hinder av taushetsplikt gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at tilsynsorganet kan utføre tilsyn. Tilsynet kan også kreve adgang til alle vertskommunens institusjoner, lokaler og anlegg som er nødvendige for at tilsynet kan utføre tilsyn.

3. Bestemmelsen i nr. 1 og 2 gjelder tilsvarende for vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner.

Tilføyd ved lov 15 des 2006 nr. 91 (i kraft 1 jan 2007 iflg. res. 15 des 2006 nr. 1428).